

RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER

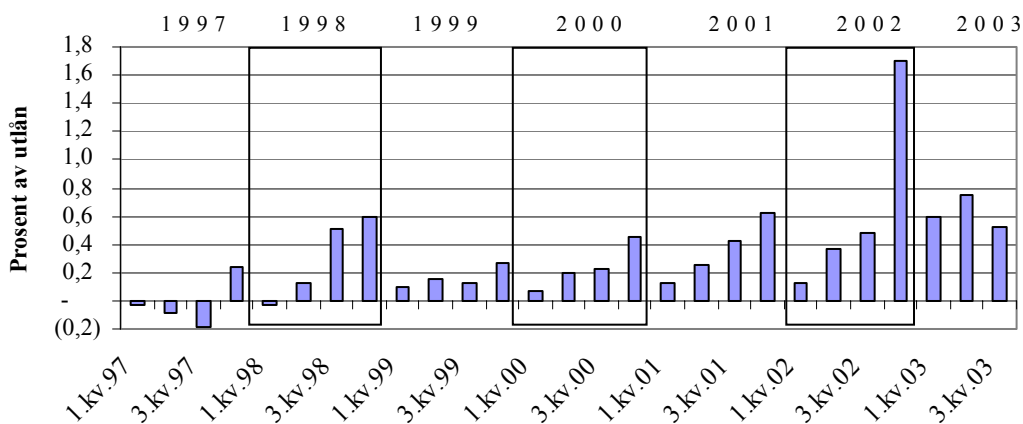
1. –3. kvartal 2003

Foreløpige tall

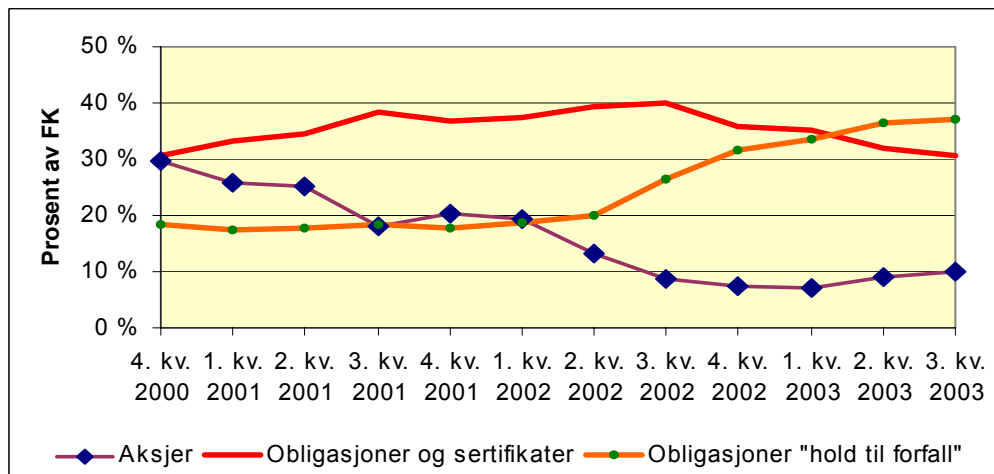
1. Hovedinntrykk	2
2. Makroøkonomisk bakgrunn	5
3. Banker	7
4. Finansieringsforetak	14
5. Livsforsikringsselskaper	18
6. Skadeforsikringsselskaper	16

VEDLEGG; TABELLER OG FIGURER

Kvartalsvise utlånsprosent i norske banker – Prosent av brutto utlån til kunder (ann.)

Livsforsikringsselskaperenes beholdninger av aksjer og rentepapirer

1. HOVEDINNTRYKK

Etter tre år med svak utvikling i norske og internasjonale aksjemarkeder, har det vært en sterk oppgang hittil i år. Fra årsskiftet til utgangen av september steg Morgan Stanley verdensindeks med 11 prosent, mens Oslo Børs, målt med hovedindeksen, viste en stigning på 24 prosent. Fra utgangen av 3. kvartal frem til 10. november har det vært ytterligere oppgang i verdensindeksen og hovedindeksen med h.h.v. 5,5 og 15 prosent. De lange rentene har steget siden juni, men er fortsatt på et lavt nivå. Norges Bank har justert ned styringsrenten til 2,5 prosent. Den innenlandske kredittveksten (K2) var ved utgangen av september 7,8 prosent mot 8,9 prosent ved utgangen av 2002. Husholdningenes kredittvekst var fortsatt høy, 10,2 prosent ved utgangen av september, mens veksten til foretakene var 2,5 prosent.

Samlet oppnådde norske *banker* et resultat før skatt på 8,2 mrd. kroner etter tre kvartaler i 2003, en nedgang på 0,3 mrd. kroner sammenlignet med samme periode i fjor. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) ble resultatet svekket med 0,10 prosentpoeng til 0,71 prosent. Bankenes resultater etter tre kvartaler var preget av relativt høye tap på utlån, hvor hoveddelen av tapene kom i første halvår. Tap på utlån var 5,5 mrd. kroner, eller 0,62 prosent av utlån, en fordobling av tapene sammenlignet med samme periode i fjor. Samlet viste bankenes netto renteinntekter reduksjon i forhold til GFK, i hovedsak som følge av press på marginer og økt omfang av misligholdte engasjementer. Oppgangen i internasjonale og norske verdipapirmarkeder har på den andre siden bidratt positivt til resultatene. Uten store tap i fjerde kvartal kan årsresultatet for 2003 bli noe bedre enn i 2002. For bankene samlet sett lå egenkapitalavkastningen om lag på samme nivå som i samme periode i fjor. Kjernekapitaldekningen for bankene samlet var 9,4 prosent ved utgangen av 3. kvartal mot 9,5 prosent ett år tilbake.

Resultat før skatt i de *tre største bankene* ble samlet sett redusert med 1,5 mrd. kroner sammenlignet med samme periode i fjor, en nedgang på 0,30 prosentpoeng i forhold til GFK. Økning i tap, samt lavere nettorenteinntekter er hovedårsaken til resultatnedgangen. De *øvrige forretningsbankene* hadde et resultat etter tre kvartaler i 2003 på 188 mill. kroner mot 340 mill. kroner ett år tilbake. Spesielt har reduserte netto renteinntekter bidratt til å svekke resultatet i forhold til i fjor. Tap på utlån ligger fremdeles på et høyt nivå, men lavere enn i samme periode i fjor. De *nest største sparebankene* har bedret resultatet fra 553 mill. kroner i fjor til 1 024 mill. kroner etter tre kvartaler i 2003. Bedringen i resultatet har i stor grad sammenheng med underskudd i Sparebank 1-gruppen i fjor. Samlet har de nest største sparebankene økning i tap på utlån i forhold til i fjor. Netto renteinntekter i forhold til GFK viser i tillegg nedgang, men ligger fremdeles på et høyere nivå enn de største bankene og øvrige forretningsbanker. I *mellomstore og mindre sparebankene* er resultatene blitt betydelig bedret sammenlignet med samme periode i fjor. I forhold til GFK bidro økning i andre inntekter, spesielt økte inntekter fra verdipapirer, til å oppveie moderat økning i utlånstap og redusert nettorente i denne gruppen banker.

Samlet hadde bankene en 12-måneders vekst i utlån på 6,6 prosent ved utgangen av 3. kvartal. Mellomstore og mindre sparebanker hadde sterkest vekst i utlånene. Øvrige forretningsbanker har hatt en reduksjon i utlånsvolum sammenlignet med ett år tilbake. Netto mislighold viste fortsatt økning, og utgjorde 1,4 prosent av netto utlån ved utgangen av kvartalet. Brutto misligholdte engasjementer var 37 prosent høyere enn ett år tidligere, hvor det var en marginal økning i tredje kvartal isolert.

De tre største bankene hadde en kjernekapitaldekning på 8,2 prosent ved utgangen av kvartalet, en reduksjon på 0,3 prosentpoeng sammenlignet med ett år tilbake. De øvrige forretningsbankene hadde samlet en kjernekapitaldekning på 10,5 prosent mot 10,7 prosent ved utgangen av 3. kvartal i fjor. For de nest største sparebankene ble kjernekapitaldekningen bedret med 0,2 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor, og var 8,3 prosent ved utgangen av kvartalet. De mellomstore sparebankene har kjernekapitaldekningen uendret på 11,6 prosent mens kjernekapitaldekningen i de minste sparebankene har blitt redusert med 0,6 prosentpoeng siste år, til 15,3 prosent ved utgangen av kvartalet.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift var 1,2 mrd. kroner etter tre kvartaler i 2003, som utgjorde 0,54 prosent av GFK. Kredittforetakenes netto rente i forhold til GFK har vist stabil utvikling, samtidig som tap på utlån fremdeles var på et moderat nivå. Bedring i netto kursgevinster på verdipapirer har bidratt positivt til resultatet. Brutto utlån til kunder har økt med 16,1 prosent siste 12 måneder. Kjernekapitaldekningen var 10,0 prosent ved utgangen av kvartalet.

Finansieringsselskapene (18 selskaper) hadde et resultat av ordinær drift på 974 mill. kroner etter tre kvartaler i 2003, noe som utgjorde 1,94 prosent av GFK. Finansieringsselskapene har hatt betydelig økning i netto renteinntekter i forhold til GFK samtidig som tap på utlån har økt sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Tap på utlån utgjorde etter tre kvartaler 0,88 prosent av brutto utlån. Samlet viste netto misligholdte engasjementer en økning på kun 2,0 prosent siste år, og flere av selskapene har rapportert reduksjon i misligholdte engasjementer. Netto misligholdte engasjementer utgjorde 1,6 prosent av brutto utlån ved utgangen av kvartalet. Brutto utlån til kunder har økt 13,0 prosent siste år. Samlet var finansieringsselskapenes kjernekapitaldekning 8,3 prosent ved utgangen av 3. kvartal, en nedgang på 0,7 prosentpoeng sammenlignet med tilsvarende periode i fjor.

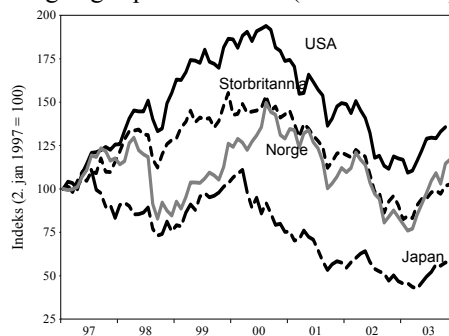
Livsforsikringsselskapenes resultater avspeiler i vesentlig grad utviklingen i verdipapirmarkedene. Kursgevinster, som følge av økte aksjekurser og reduksjon i de lange rentene frem til juni i år, har ført til bedring i selskapenes resultater sammenlignet med i fjor. Lav aksjeandel ved inngangen til året har begrenset virkningen av den sterke oppgangen i aksjemarkedene. Resultat før tildeling til kunder og skatt var 7,3 mrd. kroner mot minus 10,7 mrd. kroner i samme periode i fjor. Det er i hovedsak økte netto finansinntekter som har bidratt til økningen i resultatet. For selskapene samlet sett økte kursreguleringsfondet med 4,9 mrd. kroner, slik at verdijustert resultat ble 12,2 mrd. kroner. Dette svarte til en verdijustert avkastning på 8,4 prosent (annualisert). I samme periode i fjor hadde livsforsikringsselskapene et verdijustert resultat på minus 11,9 mrd. kroner.

Livsforsikringsselskapenes bufferkapital var ved utgangen av 3. kvartal 19,1 mrd. kroner, som tilsvarte 4,3 prosent av forvaltningskapitalen. Ved utgangen av 2002 hadde selskapene en bufferkapital på 14,3 mrd. kroner som tilsvarte 3,4 prosent av forvaltningskapitalen. Livsforsikringsselskapenes aksjeandel i forhold til forvaltningskapitalen har fra utgangen av 2002 økt med 2,7 prosentpoeng til 10,0 prosent av forvaltningskapitalen. Beholdningen av sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler utgjorde 30,6 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av kvartalet mot 36,0 prosent ved utgangen av 2002. Obligasjoner "holdt til forfall" har økt betydelig i samme periode, og utgjorde 37 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av kvartalet mot 31,5 prosent ved årsskiftet. Selv med noe økt bufferkapital er livsforsikringsselskapenes risikobærende evne fortsatt liten.

Skadeforsikringsselskapene i utvalget (45 selskaper) hadde samlet et resultat på 2,3 mrd. kroner. I tilsvarende periode i fjor var resultatet minus 1,3 mrd. kroner. Resultatbedringen skyldes kraftig økning i finansinntektene i forhold til tilsvarende periode i fjor. Resultat av teknisk regnskap var 644 mill. kroner etter tre kvartaler i 2003, mot 1,2 mrd. kroner i samme periode i 2002. Svekkelsen i teknisk resultat skyldes at selskapene har kostnadsført en betydelig økning i sikkerhetsavsetningene. Samlet viste selskapenes combined ratio en klar bedring sammenlignet med samme periode i fjor. Av utvalget på 45 selskaper hadde 9 selskaper negativt resultat av ordinær drift. De tre dominerende skadekonsernene hadde et resultat av ordinær drift før skatt på 1,1 mrd. kroner, mot minus 0,8 mrd. kroner i samme periode i fjor. Selskapets tekniske resultat var svakere enn i tilsvarende periode i 2002, men netto finansinntekter viste betydelig økning.

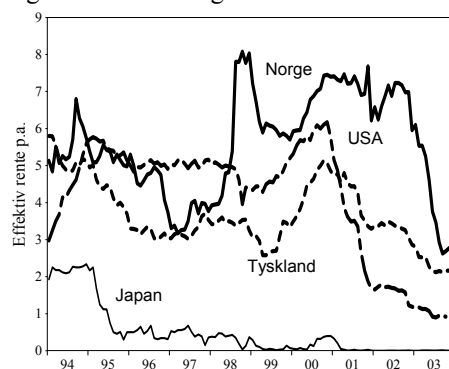
Aksjeandelen i de tre største skadeforsikringskonsernene utgjorde 6,1 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 3. kvartal 2003, en økning på 1,1 prosentpoeng fra ett år tilbake. Andelen sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler utgjorde 50,7 prosent av forvaltningskapitalen, en økning på 10,4 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 3. kvartal i 2002. Obligasjoner holdt til forfall utgjorde 4,6 prosent av forvaltningskapitalen, en nedgang fra 10,8 prosent ett år tidligere. Alle konsernene tilfredsstiller kravene til kapitaldekningen ved utgangen av 3. kvartal 2003.

Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

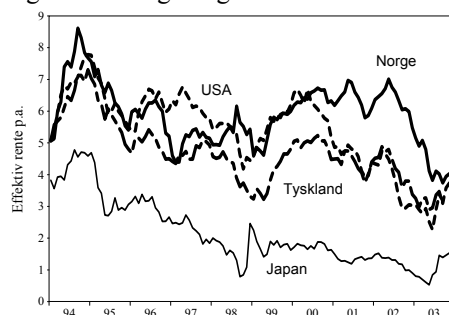
USA pr. 31.10.03
Kilde: EcoWin

Figur 2.2: Kortsiktig rentenivå

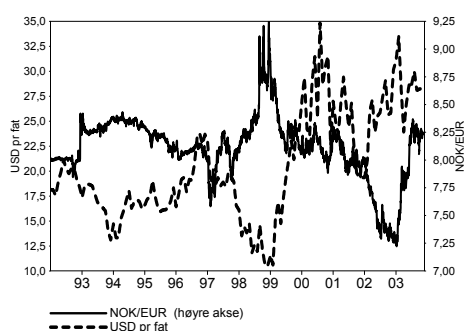
USA pr. 31.10.03
Kilde: EcoWin

Figur 2.3: Langsiktig rentenivå

USA pr. 31.10.03
Kilde: EcoWin

Figur 2.4: Oljepris og kroner pr. euro

Kilde: EcoWin

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

Kursene i de internasjonale aksjemarkedene har steget kraftig siden krigsutbruddet i Irak i mars 2003. Fra årsskiftet til 10. november har verdensindeksen og Oslo Børs steget med om lag 17 og 43 prosent. I 3. kvartal steg verdensindeksen og Oslo Børs kun med henholdsvis 3 og 6 prosent, men fra utgangen av 3. kvartal og frem til 10. november har kursene steget med henholdsvis 5,5 og 15,0 prosent.

Utviklingen i økonomiske nøkkeltall indikerer at veksten internasjonalt er i ferd med å ta seg opp, men bildet er ikke entydig. I USA var BNP veksten sterk i 2. kvartal (årlige rate på 3,3 prosent) og foreløpige tall for 3. kvartal viser meget sterk vekst (7,2 prosent årlig rate). Spareraten til husholdningene er imidlertid rekordlav og underskuddet i USAs handel med omverden er rekordstort og øker fortsatt. Sterk etterspørsel fra næringslivet, men også høy eksport bidrar til at japansk økonomi er inne i et sterkt konjunkturoppsving. Både svak innenlandsk etterspørsel og styrking av euroen bidrar til svak utvikling i euroområdet. Flere stemningsbarometre viser økt optimisme, men det har i liten grad slått ut i økt aktivitet. En klar bedring i euroområdet antas først å komme tidlig neste år, men oppgangen antas å bli moderat også i 2004.

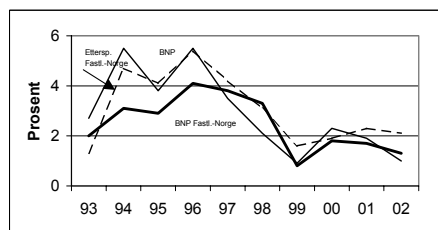
Den amerikanske sentralbanken og ECB senket signalrenten til henholdsvis rekordlave 1,0 prosent og 2,0 prosent i juni. Fed og ECB har holdt styringsrenten uendret det siste kvartalet. Norges Bank har fortsatt å justere renten ned i 3. kvartal. En nedgang på 1 prosentpoeng i slutten av juni ble fulgt av ytterligere 1 prosentpoeng reduksjon i august og ½ prosentpoeng i september, til 2,5 prosent.

Etter betydelig nedgang i de lange rentene ble bildet reversert i sommer som følge av økt tiltro til økonomisk oppgang. De lange rentene er imidlertid fortsatt på et lavt nivå. De norske rentene har også trukket oppover de siste månedene, men ikke like mye som de internasjonale rentene.

Oljeprisen holder seg høy fordi OPEC har god disiplin og tilbudet fra Irak er lavt til tross for økning. Økt produksjon fra land utenfor OPEC og betydelig økning i irakisk produksjon forventes å bidra til å presse oljeprisen ned.

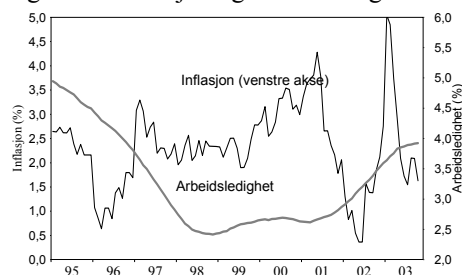
Årets betydelige rentereduksjon har satt fart i kronesvekkelsen. Kronen har tilsynelatende stabilisert seg noe siden i sommer, selv om det har vært store svingninger. Nåværende nivå indikerer at dagens kronekurs faktisk er moderat svakere, målt med konkurranseindeksen, enn hva den gjennomsnittlige kronekursen var på hele 1990-tallet. Det videre renteforløpet vil påvirke utviklingen i kronekursen.

Figur 2.5: Vekst i BNP, BNP Fastlands-Norge, og etterspørsel fra Fastlands-Norge. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

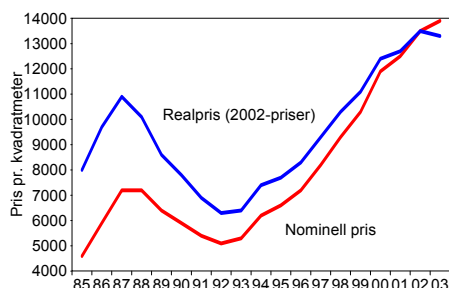
Kilde: SSB

Figur 2.6: Inflasjon og arbeidsledighet

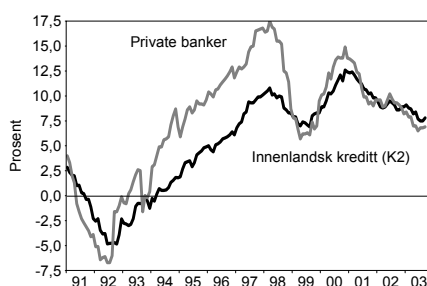
Kilde: Eco Win

Figur 2.7: Pris pr. kvm. for brukte boliger. Nominelle og realpriser (2002-priser)

Kilde: NEF/ECON

Figur 2.8: Vekst i innenlandsk kreditt i alt (K2) og fra private banker

Kilde: Norges Bank

Kvartalsvise nasjonalregnskapstall viser at BNP Fastlands-Norge steg med 0,3 prosent i 2. kvartal, det samme som nedgangen var i 1. kvartal. Veksten i det private forbruket har gitt viktige vekstbidrag, mens industrien sliter fremdeles. Lettelser i pengepolitikken har bidratt til husholdningenes varekonsum har økt markert siden i vår. Sterk vekst i inntektene, lav prisvekst på konsumvarer og lave renter gir grunnlag for fortsatt vekst fremover. Hvor sterk effekt lavere renter har på innenlandsk etterspørsel er imidlertid usikkert. Internasjonal oppgang gjør også at vekstutsiktene har bedret seg. Det er fortsatt ledig kapasitet i en del bransjer og investeringene i fastlandsforetakene forventes å bli lave også neste år. Det ventes positive bidrag fra oljeinvesteringene og offentlig konsum. Norges Bank og SSB anslår veksten i BNP Fastlands Norge til henholdsvis $\frac{3}{4}$ og 0,4 prosent i 2003 og henholdsvis 3 og 3,3 prosent i 2004.

Det siste året har sysselsettingen falt, særlig i industrien. Total arbeidsledigheten (AKU) har økt fra 3,8 prosent i 3. kvartal 2002 til 4,7 prosent i 3. kvartal 2003. Tallene for 3. kvartal tyder på at ledigheten er i ferd med å flate ut. Aetats tall for den registrerte ledigheten i oktober viser en ledighet på 3,8 prosent og sesongkorrigert er dette omtrent uendret fra september. Tallet for utlyste stillinger er imidlertid fortsatt lavt.

Konsumprisindeksen (KPI) falt med 0,1 prosent fra 15. september til 15. oktober. KPI har steget med 1,6 prosent siste 12 måneder, mot 2,1 prosent i september. Fallet kan i hovedsak forklares med prisutviklingen på elektrisitet. Justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var årsveksten i oktober 0,8 prosent, mot 0,9 prosent måneden før.

De siste månedene har boligprisene begynt å stige igjen etter fall i begynnelsen av året. I august, september og oktober økte boligprisene måned til måned sesongkorrigert med henholdsvis 1,0, 1,5 og 1,5 prosent. I oktober 2003 var boligprisene 4,1 prosent høyere enn i oktober 2002.

Husholdningenes kredittvekst har vært høy gjennom flere år, og er fortsatt meget sterk, selv om årsveksten har avtatt noe siden sommeren 2002. I september økte årsveksten sammenlignet med august og var 10,2 prosent målt i årlig rate. Veksten i kreditt ligger klart over inntektsveksten til husholdningene. Lave renter og god inntektsvekst trekker i retning av ytterligere vekst i boligprisene og fortsatt høy kredittvekst. Samlet kredittvekst til fastlandsøkonomien har fortsatt å avta gjennom 2003, men årsveksten viste økning fra august til september. I september var 12-månedersveksten i samlet kreditt til publikum og kreditt til foretakene på henholdsvis 7,8 og 2,5 prosent. Veksten i samlet kreditt (K3), inkludert kreditt fra utlandet, var på 12-månedersbasis 5,4 prosent i august.

RESULTATRAPPORTER FOR DE ENKELTE BRANSJER

3. BANKER

I kapittelet gis først en presentasjon av utviklingen for norske banker i alt. Resten av kapittelet tar for seg tre undergrupper av banker. For forretningsbanker brukes data fra alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker tas med. Tallene er foreløpige, og gjelder morbank om ikke annet er angitt. Oppgitte vekstrater er 12-måneders, dersom ikke annet er oppgitt. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er prosentatsene annualisert om ikke annet er oppgitt.

Norske banker (14 forretningsbanker og 129 sparebanker) oppnådde et *resultat før skatt* på 8,2 mrd. kroner i årets tre første kvartaler, 4 prosent mindre enn året før. I forhold til GFK var det en nedgang fra 0,81 til 0,71 prosent. Som følge av lavere skattekostnader enn i fjor var bankenes *egenkapitalavkastning* nær uendret på 8,3 prosent. Bankenes driftsresultat *før tap* var betydelig bedre enn i samme periode i 2002, som følge av en kraftig bedring i inntekter fra verdipapirer etter den positive utviklingen i aksje- og rentemarkedene. Nedgangen i resultat før skatt forklares av relativt store tap på utlån.

Det synkende rentenivået i 2003 har gitt betydelig press på bankenes innskuddsmarginer. På tross av en viss bedring i utlånsmarginer har *netto renteinntekter* derfor vært tilnærmet stabile i kroner, mens det var en betydelig svekkelse i forhold til GFK, fra 2,17 til 2,02 prosent. Nettorenten er også påvirket av et større omfang av problemengasjementer. Utviklingen i aksjemarkedene har bidratt betydelig til den positive utviklingen i driftsresultatet. Netto kursgevinster på verdipapirer var økt fra 0,06 til 0,20 prosent av GFK, med sterk forbedring både for aksjer og rentepapirer. *Driftskostnadene* har sunket fra 1,71 til 1,61 prosent (etter en svak vekst i kroner), og ga et samlet kostnad/inntektsforhold på 62,3 prosent (ned 1,1 prosentpoeng). Det var en betydelig vekst i kostnader til lønn, pensjoner og sosiale ytelser, mens bankene reduserte de fleste øvrige kostnadsposter. Etter to kvartaler med høye *tap på utlån* ble tredje kvartal noe bedre for bankene samlet. Likevel ble det resultatført 1,6 mrd. kroner i tap i kvartalet, svarende til om lag 0,53 prosent av brutto utlån. For de ni første måneder totalt var tapene 5,5 mrd. kroner, eller 0,62 prosent av utlån. Dette var dobbelt så høye tap som i samme periode i fjor. Det er foreløpig lite som tyder på at tapene i fjerde kvartal vil bli like høye som i fjor (hvor bl.a. Finance Credit preget et antall bankers regnskap). Dersom det ikke påløper store tap i fjerde kvartal vil resultatet for året sannsynligvis bli bedre enn i 2002.

Bankene hadde en *utlånsvekst* på 6,6 prosent siste år, ned et halvt prosentpoeng fra utgangen av andre kvartal. Tapsavsetningene var økt med 27 prosent i forhold til ett år tidligere, og økningen var i hovedsak kommet i de spesifiserte avsetningene. Totale tapsavsetninger tilsvarte 1,9 prosent av brutto utlån til kunder, mot 1,6 prosent ett år tidligere. Innskudd fra kunder var økt med 6,7 prosent siste 12 måneder, mens det hadde vært en *reduksjon* på 1,6 prosent i tredje kvartal isolert. *Innskuddsdekningen* av utlån var 67,6 prosent, nær uendret fra ett år tilbake. Brutto misligholdte engasjementer var 37 prosent høyere enn ett år tidligere, mens det bare var en marginal økning i tredje kvartal isolert. Netto misligholdte lån var 27 prosent høyere enn ett år tilbake og utgjorde 1,4 prosent av netto utlån.

Bankenes samlede *kapitaldekning* var 12,1 prosent, det samme som ett år tidligere. Kjernekapitaldekningen var 9,4 prosent, mot 9,5 prosent i fjor.

Etter årets ni første måneder er det relativt stor variasjon mellom banker innen de ulike gruppene. Et fellestrekk ved bankene som har hatt særlig svake resultater er store tap på utlån til fiskeri/oppdrettsnæringen. For mellomstore og mindre sparebanker, som har lavere andel næringslån i porteføljen, er utlånstapene fremdeles moderate, både i tredje kvartal isolert og så langt i år. Også for utviklingen i nettorente er det variasjon innen gruppene, til dels som følge av økt volum av problemengasjementer i enkelte banker. Kvartalsvis utvikling i utlånstap og nettorente vises i figurer i vedlegg.

De tre største bankene (DnB inkl. Nordlandsbanken, Gjensidige NOR Sparebank og Nordea Bank Norge, med 60 prosent av bankenes totale forvaltningskapital) oppnådde et *resultat før skatt* på 4,1 mrd. kroner, en svekkelse med 27 prosent fra samme periode året før. I forhold til GFK ga dette en nedgang fra 0,89 til 0,59 prosent. Det hadde vært en viss bedring fra andre til tredje kvartal. *Egenkapitalavkastningen* for disse bankene var 8,3 prosent, mot 10,5 prosent ett år tidligere.

Bankenes *netto renteinntekter* viste en svak nominell *nedgang* i forhold til i fjor, noe som ga en markert reduksjon i forhold til GFK fra 1,98 til 1,80 prosent. *Kursgevinster* på verdipapirer og valuta er markert høyere enn året før (opp 41 prosent). I 2002 hadde bankene høye netto kurstap på aksjer i tredje kvartal, mens de i år hadde moderate gevinster. For rentepapirer var tredje kvartal i år svakere enn i samme periode i fjor, men for året som helhet har bankene betydelig økning i kursgevinster også for disse. Andre driftsinntekter var 10 prosent høyere enn året før. *Driftskostnadene* var nær uendret fra året før, noe som ga en markert reduksjon i forhold til GFK, fra 1,66 til 1,54 prosent. Det var betydelig vekst i kostnader til lønn, pensjoner og sosiale ytelser, med 8,0 prosent. Bankenes kostnad/inntektsforhold (ekskl. kursgevinster) var 65,6 prosent, en nedgang på et halvt prosentpoeng. Driftsresultat før tap var 10 prosent bedre enn året før. Gruppen hadde store *tap på utlån* i første halvår, særlig innen fiskeri/oppdrett. I tredje kvartal var tapene noe mindre, men fremdeles på et relativt høyt nivå samlet sett. Etter tre kvartaler utgjorde tapene 0,68 prosent av brutto utlån, mot 0,20 prosent i fjor.

Utlånsveksten i de største bankene var 6,9 prosent ved utløpet av tredje kvartal, mot 7,1 prosent ett kvartal tidligere. Bankenes tapsavsetninger var 46,9 prosent høyere enn for ett år tilbake, hvor hele økningen var kommet i de spesifiserte avsetningene. Tapsavsetningene utgjorde 1,9 prosent av brutto utlån, en økning på 0,5 prosentpoeng siste år. Brutto mislighold var uendret siste kvartal, mens det var en økning på 75 prosent siste tolv måneder. Netto misligholdte engasjementer var 57 prosent høyere enn i fjor, men utgjorde kun 1,1 prosent av utlånsmassen, dvs. lavest av de ulike grupper av banker. De største bankene hadde økt innskuddsveksten fra andre til tredje kvartal, fra 4,2 til 6,2 prosent. *Innskuddsdekningen* var 66,6 prosent, et halvt prosentpoeng lavere enn ved utløpet av tredje kvartal 2002.

Den samlede *kjernekapitaldekningen* for gruppen var redusert fra 8,5 til 8,2 prosent siste år, mens total kapitaldekning var 11,2 prosent (11,1 prosent).

Øvrige forretningsbanker (11 banker med 9 prosent av bankenes totale forvaltningskapital) hadde et *resultat før skatt* på 188 mill. kroner etter tre kvartaler (0,17 prosent av GFK), en reduksjon på 45 prosent fra året før. Gruppen hadde et negativt resultat i første kvartal, mens de to påfølgende kvartaler har gitt positive resultater i overkant av 90 mill. kroner. *Egenkapitalavkastningen* etter tre kvartaler var 2,1 prosent, mot 3,6 prosent i samme periode i fjor. Fem av bankene hadde et underskudd etter tre kvartaler.

Også denne gruppen banker hadde en betydelig nedgang i *netto renteinntekter*, fra 1,82 til 1,62 prosent av GFK. Både utlån og innskuddsvolumet har blitt redusert i tredje kvartal (brutto utlån var også redusert i forhold til ved årsskiftet). Dette, i tillegg til press på innskuddsmarginer, bidrar til nedgangen i nettorente. *Driftskostnadene* i gruppen var marginalt høyere enn i tilsvarende periode i fjor, noe som ga en nedgang i forhold til GFK, fra 1,77 til 1,72 prosent. Gruppens kostnad/inntektsforhold steg likevel fra 68,7 til 73,0 prosent. Gruppen har i lengre tid hatt høye *tap på utlån*, og selv om tapene i tredje kvartal var lavere enn i første halvår lå gruppen fremdeles på et høyt nivå. Etter tre kvartaler var det resultatført tap tilsvarende 0,80 prosent av brutto utlån, mot 0,87 prosent i samme periode i 2002.

Brutto utlån til kunder var 4,7 prosent lavere enn ett år tidligere, mens innskudd fra kunder var økt med 5,0 prosent. Bankenes samlede *innskuddsdekning* av utlån var med det økt med 7,7 prosentpoeng siste tolv måneder, til 83,3 prosent. Dette var det høyeste nivået blant de ulike grupper av banker. Totale tapsavsetninger var økt med 22 prosent siste år, og utgjorde 3,7 prosent av brutto utlån. Brutto misligholdte engasjementer var 12 prosent høyere enn ved samme tidspunkt i fjor, men var uendret i siste kvartal. Netto mislighold var tilnærmet stabilt i forhold til ett år tilbake, og utgjorde 3,0 prosent av utlånsmassen.

Gruppen av forretningsbanker hadde en samlet *kjernekapitaldekning* på 10,5 prosent, mot 10,7 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2002. Nedgangen i total kapitaldekning var av samme størrelse, til 14,5 prosent.

Sparebankene (128 banker, ekskl. Gjensidige NOR Sparebank, med 31 prosent av norske bankers forvaltningskapital) oppnådde et resultat på 3,9 mrd. kroner etter tre kvartaler, svarende til 1,12 prosent av GFK. Dette var en forbedring på 53 prosent i forhold til tilsvarende periode i 2002. Bankenes aggregerte egenkapitalavkastning var 10,0 prosent, en økning fra i fjor på 3,6 prosentpoeng.

Netto renteinntekter var 6 prosent høyere enn året før mens det var en reduksjon i forhold til GFK, også for denne gruppen, fra 2,66 til 2,58 prosent. I motsetning til de to øvrige gruppene har sparebankene hatt en marginal forbedring av den kvartalsvise nettorenten hvert av de to siste kvartaler. Den svake utviklingen i verdipapirmarkedene i 2002 førte til netto kurstap på verdipapirer for sparebankene, samtidig som de største bankene ble belastet med underskuddet i Sparebank 1-Gruppen. Årets positive utvikling i aksje- og rentemarkedene har ført til en betydelig forbedring for begge disse resultatpostene, noe som i stor grad forklarer det bedre resultatet så langt i 2003. Driftskostnadene var økt med 5 prosent fra samme periode i fjor. I forhold til GFK innebar dette en reduksjon fra 1,79 til 1,72 prosent. Sparebankenes kostnad/inntektsforhold var markert lavere enn i fjor, ned 2,8 prosentpoeng til 54,9 prosent. Bokførte tap på utlån utgjorde 1,5 mrd. kroner etter tre kvartaler, en økning på 38 prosent fra året før. Tapene tilsvarte 0,47 prosent (ann.) av utlån.

Sparebankene hadde en *utlånsvekst* på 8,9 prosent siste tolv måneder, høyest av de tre gruppene. Det var særlig mindre sparebanker som hadde en høy vekst siste år. Totale tapsavsetninger var økt med 6,5 prosent, og utgjorde 1,7 prosent av brutto utlån til kunder. For denne gruppen av banker var det sterkest økning av de uspesifiserte tapsavsetningene, med 8,4 prosent. Brutto misligholdte engasjementer var 11,1 prosent høyere enn ett år tidligere, mens netto misligholdte engasjementer (etter spesifiserte tapsavsetninger) var 12,6

prosent høyere. Innskudd fra kunder økte med 8,1 prosent fra utgangen av tredje kvartal 2002, mens *innskuddsdekningen* av utlån i samme periode sank fra 66,2 til 65,8 prosent.

Sparebankenes aggregerte *kjernekapitaldekning* var 11,3 prosent, noe som var uendret i forhold til i fjor. Bankenes totale kapitaldekning var redusert 13,3 til 13,1 prosent.

4. FINANSIERINGSFORETAK

4.1 Kredittforetak

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 10 norske kredittforetak. Tallene for tilsvarende periode i fjor gjelder de samme foretakene.

Nettorenten i 1. - 3. kvartal utgjorde 0,68 prosent av GFK, en nedgang på 0,02 prosentpoeng fra samme periode i fjor. Isolert sett viste nettorenten en nedgang i 3. kvartal, etter å ha økt svakt forrige kvartal.

Kredittforetakene hadde netto *kursgevinst* på verdipapirer på 35 mill. kroner i 1. - 3. kvartal, mot netto kurstap på 71 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Andre inntekter og andre kostnader lå på samme nivå som for ett år siden. De bokførte tapene var på 39 mill. kroner, mot 16 mill. kroner i 1. - 3. kvartal 2002. Tapene er fortsatt så små at de i liten grad påvirker resultatutviklingen. Det har vært en nedgang i misligholdte lån fra samme tid i fjor. Netto misligholdte lån utgjorde i underkant av 0,3 prosent av brutto utlån ved utgangen av 3. kvartal.

Resultat av ordinær drift var på 1 188 mill. kroner, en økning på 231 mill. kroner sammenlignet med 1. - 3. kvartal i 2002. Resultatet utgjorde 0,54 prosent av GFK, en forbedring på 0,03 prosentpoeng fra samme periode i fjor.

Brutto utlån til kunder økte med 16,1 prosent siste 12 måneder. Årsveksten ved utgangen av 2. kvartal var 15,2 prosent.

Kredittforetakene hadde en *kjernekapitaldekning* på 10,0 prosent ved utgangen av 3. kvartal, en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra samme periode i fjor. Utlånsveksten det siste året har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 10,3 prosent. Kjernekapitaldekningen ble redusert sammenlignet med 3. kvartal i fjor for 6 av 10 kredittforetak.

4.2 Finansieringsselskaper

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 18 av 31 norske finansieringsselskaper som har ca. 95 prosent av forvaltningskapitalen for de norske selskapene. Tallene for tilsvarende periode i fjor gjelder de samme selskapene. De utenlandske filialene i Norge er ikke med i utvalget, men gis en kort omtale basert på tallene fra finansdatabasen. Markedet for finansieringsselskapene er sammensatt, og selskapene opererer på forskjellige områder og med ulik virksomhetsprofil.

Finansieringsselskapenes *netto renteinntekter* økte med 32 prosent fra 1. - 3. kvartal 2002. Nettorenten utgjorde 4,32 prosent av GFK og økte med 0,66 prosentpoeng fra tilsvarende periode i fjor. Isolert sett er det en kraftig økning i nettorenten i 3. kvartal. Rentenedgangen hittil i år har gitt lavere fundingkostnader for selskapene og bidratt til økningen i netto renteinntekter.

Målt i prosent av GFK var det en klar nedgang i *netto provisjonsinntekter* fra 1. - 3. kvartal i fjor. Nivået på lønns- og administrasjonskostnader også lavere enn i samme periode i 2002.

Bokførte tap var på 450 mill. kroner (0,90 prosent av GFK) i 1. - 3. kvartal, mens de var på 166 mill. kroner (0,37 prosent av GFK) i 1. - 3. kvartal i fjor. Tilbakeføringer i ett enkeltsselskap påvirker tapsnivået i 2002. Netto misligholdte lån økte med 2,0 prosent det siste året og utgjorde 1,6 prosent av brutto utlån ved utgangen av 3. kvartal.

Resultat av ordinær drift var på 974 mill. kroner, som utgjorde 1,94 prosent av GFK. I samme periode i fjor var resultatet 892 mill. kroner, som tilsvarte 2,00 prosent av GFK.

Brutto utlån til kunder økte med 13,0 prosent fra 3. kvartal 2002. Årsveksten var 11,9 prosent ved utgangen av forrige kvartal.

Foreløpige tall viser at finansieringsselskapene samlet hadde en *kjernekapitaldekning* på 8,3 prosent. Dette innebar en nedgang på 0,7 prosentpoeng sammenlignet med 3. kvartal 2002. Utlånsveksten har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 9,2 prosent det siste året. Av de 19 finansieringsselskapene som rapporterte foreløpige resultat- og balansetall, hadde 10 selskaper redusert kjernekapitaldekningen fra 3. kvartal i fjor.

Utenlandske filialer i Norge

Det er 21 filialer av utenlandske selskaper i Norge, og disse har ca. 28 prosent av finansieringsselskapenes totale forvaltningskapital. Foreløpige tall fra finansdatabasen viser et resultat av ordinær drift på 329 mill. kroner i 1. - 3. kvartal som tilsvarer 1,60 prosent av GFK. Resultatet var 54 mill. kroner (0,22 prosentpoeng) bedre enn for tilsvarende periode i 2002. Dette skyldtes i hovedsak en markert økning i netto renteinntekter. Det har vært en moderat økning i bokførte tap i forhold til 1. - 3. kvartal i fjor. Samlet utlånsvekst for filialene har vært forholdsvis lav det siste året. Netto misligholdte lån økte med 18,1 prosent siste 12 måneder.

5. LIVSFORSIKRINGSSKAPER

Ved utgangen av 3. kvartal 2003 var det syv tradisjonelle livsselskaper og seks selskaper med konsesjon til å drive livsforsikring med investeringsvalg. Tallene nedenfor omfatter tradisjonelle livsselskaper. Livsforsikring med investeringsvalg vil bli omtalt i eget avsnitt.

Resultat

Utviklingen i verdipapirmarkedene gjennom årets tre første kvartaler har gitt et positivt bidrag til livsselskapenes resultater. Etter utgangen av 3. kvartal har aksjemarkedene fortsatt å stige, og man har hatt en økning i lange renter (Jfr. Makroøkonomisk bakgrunn kapittel 2). Innrapporterte nøkkeltall viser at selskapenes verdijusterte kapitalavkastning for 1. – 3. kvartal 2003 i gjennomsnitt lå på 8,4 prosent (annualisert), mot 1,9 prosent i 2002. Bokført kapitalavkastning var på 6,7 prosent (annualisert) i 1. – 3. kvartal 2003, mot 2,1 prosent i 2002. Figur 3.1 i tabellvedlegget viser utviklingen i selskapenes avkastning på finansielle eiendeler fra 1993 til utgangen av 3. kvartal 2003.

Livsselskapenes *resultat før tildeling til kunder og skatt* for 1. – 3. kvartal 2003 viste et overskudd på 7,3 mrd. kroner, eller 2,3 prosent (annualisert) av selskapenes samlede gjennomsnittlige forvaltningskapital (GFK). Samtlige selskaper kunne vise til et overskudd i den aktuelle perioden. Til sammenligning var resultat før tildeling til kunder og skatt i 1. – 3. kvartal 2002 på -10,7 mrd. kroner, eller -3,6 prosent (annualisert) av GFK.

Verdijustert resultat inkluderer endringer i kursreguleringsfondet og viste for 1. – 3. kvartal 2003 et overskudd på 12,2 mrd. kroner, eller 3,8 prosent (annualisert) av GFK. Til sammenligning var selskapenes verdijusterte resultat for 1. – 3. kvartal 2002 på -11,9 mrd. kroner eller -4,0 prosent (annualisert) av GFK. Ved sammenligning av verdijustert resultat med verdijustert kapitalavkastning må det tas hensyn til at den underliggende garanterte avkastning på ca 3,7 prosent trekkes fra ved beregning av overskuddet.

Samlede *premieinntekter* var i 1. – 3. kvartal 2003 på 24,6 mrd. kroner, mot 28,0 mrd. kroner for samme periode året før. Tallene er korrigert for effekten av flytting av ordninger som medfører at hele premiereserven føres som premieinntekt i mottagende selskap. Det er imidlertid en del variasjoner mellom selskapene.

Utviklingen i verdipapirmarkedene i 1. – 3. kvartal 2003 har gitt selskapene en *netto inntekt fra finansielle eiendeler* på 25,9 mrd. kroner, eller 8,1 prosent (annualisert) av GFK. Dette er en bedring sammenlignet med 1. – 3. kvartal 2002 da selskapenes inntekter av finansielle eiendeler viste et tap på 0,1 mrd. kroner eller 0,03 prosent (annualisert) av GFK. Noe av gevinsten fra finansregnskapet skriver seg fra urealiserte gevinster og reversering av urealiserte tap på selskapenes aksjeportefølje. Den lave andelen aksjer ved inngangen til året har begrenset virkningene av den sterke oppgangen i aksjemarkedene. Hoveddelen av gevinsten kan derfor henføres til kursuavhengige inntekter. Selskapene reallokerte betydelige midler gjennom siste halvdel av 2002 og første halvdel 2003 fra aksjer til obligasjoner regnskapsmessig klassifisert som "holdes til forfall", og selskapene har hatt en netto kursuavhengig inntekt fra finansielle eiendeler i 1. – 3. kvartal 2003 på 16,6 mrd. kroner. På lenger sikt vil imidlertid et varig lavere rentenivå redusere selskapenes kursuavhengige inntekter fra porteføljen av "hold til forfall"-obligasjoner. Kombinasjonen av et lavt rentenivå og selskapenes aktivasammensetning, med lave aksjeandeler, representerer en betydelig utfordring for selskapene når det gjelder å sikre lønnsomheten og samtidig innfri de garanterte forpliktelsene i årene fremover.

I årets tre første kvartal ble det utbetalt *erstatninger* for 15,4 mrd. kroner, mot 15,1 mrd. kroner for samme periode året før. Videre har livselskapene i regnskapet for 1. – 3. kvartal 2003 utgiftsført 7,5 mrd. kroner i premiereserver mv. for forsikringskontrakter som er flyttet til andre forsikringsselskaper/pensjonskasser. Dette er en 16 prosents økning fra 6,4 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2002. Inkludert endringer i erstatningsavsetninger blir de samlede erstatningene 22,8 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2003. Tilsvarende tall for 1. – 3. kvartal 2002 var 21,5 mrd. kroner.

Livselskapenes samlede *endringer i forsikringsmessige avsetninger* utgjorde 16,9 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2003, mot 21,3 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2002. Med forsikringsmessige avsetninger menes midler avsatt til dekning av selskapenes forpliktelser, inkludert avsetninger til dekning av tilleggssytelser ut over kontraktsforpliktelsene (forsikringsvirksomhetsloven § 8-2), samt avsetninger til sikkerhetsfond.

Forsikringsmessige avsetninger for egen regning utgjorde for selskapene samlet 394 mrd. kroner ved utgangen av 1. – 3. kvartal 2003, en økning på 5,1 prosent fra ett år tidligere. Av dette utgjorde premiereserven 371 mrd. kroner, og tilleggssavsetningene 5,4 mrd. kroner.

Tall for livselskapenes totale *driftskostnader* viser en relativt flat utvikling. Driftskostnadene omfatter forsikringsrelaterte driftskostnader til salg og administrasjon, samt administrasjonskostnader knyttet til finansielle eiendeler, herunder rentekostnader på finansielle derivater, lån og annen finansiell gjeld. Samlede driftskostnader utgjorde 3,0 mrd. kroner, eller 0,9 prosent (annualisert) av GFK i 1. – 3. kvartal 2003, mot 3,4 mrd. kroner eller 1,1 prosent (annualisert) i 1. – 3. kvartal 2002. Nedgangen skriver seg imidlertid i hovedsak fra et enkelt selskap, som har endret regnskapsføring av administrasjonskostnader.

Balansestruktur

Livselskapenes forvaltningskapital var ved utgangen av 3. kvartal 2003 på 441 mrd. kroner, hvilket er en økning på 6,6 prosent fra utgangen av 2002.

Selskapenes beholdning av omløpsaksjer utgjorde 10,0 prosent av samlet forvaltningskapital ved utgangen av 3. kvartal 2003. Dette er en økning på 2,7 prosentpoeng siden årsskiftet. Utenlandsandelen har i samme periode steget med seks prosentpoeng, og utgjør etter dette 66 prosent av aksjebeholdningen.

Beholdningen av sertifikater har i løpet av 1. – 3. kvartal 2003 falt med 13,6 mrd. kroner, og utgjorde 8,5 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av kvartalet, mot 12,3 prosent ved årsskiftet. Beholdningen av obligasjoner holdt som omløpsmidler har i samme periode falt med 0,7 mrd. kroner. Relativt til forvaltningskapitalen har andelen sunket med 1,7 prosentpoeng og utgjorde 22,1 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2003. Andelen av omløpsobligasjoner og sertifikater holdt i utenlandske papirer var ved utgangen av 3. kvartal 2003 på 31 prosent, mot 40 prosent ved årsskiftet.

Beholdningen av obligasjoner regnskapsmessig klassifisert som ”holdes til forfall” har økt betydelig siden årsskiftet. Selskapene hadde ved utgangen av 3. kvartal 2003 en samlet beholdning av obligasjoner holdt til forfall på 163 mrd. kroner, eller 37,0 prosent av selskapenes samlede forvaltningskapital. Dette er en økning på 33 mrd. kroner eller 5,5 prosentpoeng fra årsskiftet da selskapenes beholdning av slike obligasjoner utgjorde 31,5 prosent av forvaltningskapitalen.

Andelen i utlån var ved utgangen av 3. kvartal på 5,4 prosent av forvaltningskapitalen, hvilket er 0,3 prosentpoeng lavere enn ved årsskiftet.

Soliditet

Selskapenes bufferkapital, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, har vist en viss økning gjennom 1. - 3. kvartal, og ble ved utgangen av 3. kvartal målt til 19,1 mrd. kroner eller 4,3 prosent av selskapenes forvaltningskapital. Ett år tidligere var bufferkapitalen på 8,3 mrd. kroner, eller 2,0 prosent av forvaltningskapitalen. Nivået på bufferkapitalen ved utgangen av 3. kvartal er likevel langt lavere enn toppen i 1999 da selskapenes bufferkapital var på 40 mrd. kroner og utgjorde 11 prosent av forvaltningskapitalen.

Ved utgangen av 3. kvartal 2003 hadde livselskapene i gjennomsnitt en kapitaldekning på 16,0 prosent, og samtlige livselskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Ved årsskiftet var selskapenes gjennomsnittlige kapitaldekning på 16,9 prosent.

Livsforsikring med investeringsvalg

Ved utgangen av 3. kvartal 2003 var det i alt seks selskaper med konsesjon til å tilby livsforsikring med investeringsvalg (unit linked).

Resultatregnskapet for 1. – 3. kvartal 2003 viste et underskudd på 66 mill. kroner eller -0,6 prosent (annualisert) av selskapenes samlede GFK, mot et underskudd på 78 mill. kroner eller -1,0 prosent (annualisert) for samme periode året før. Selskapenes samlede premieinntekter var på 3 338 mill. kroner, eller 31 prosent av GFK, hvilket er en oppgang på 773 mill. kroner. Som følge av en økning i balansen er imidlertid premieinntektene i prosent av GFK redusert med 1,2 prosentpoeng ved sammenligning av premieinntektene for 1. – 3. kvartal 2002.

Total forvaltningskapital ved utgangen av 3. kvartal 2003 var på 16,8 mrd. kroner, mot 11,9 mrd. kroner ved utgangen av 2002. Av forvaltningskapitalen var 40 prosent plassert i aksjer og andeler ved utgangen av 3. kvartal, mot 39 prosent ved årsskiftet. Obligasjoner og sertifikater hadde en andel på 29 prosent av forvaltningskapitalen, mot 24 prosent ved årsskiftet.

Samtlige selskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet ved utgangen av 3. kvartal 2003, og den gjennomsnittlige kapitaldekningen var på 17,0 prosent.

6. SKADEFORSIKRINGSSKAPER

Utvalget består av 45 selskaper som har levert nøkkeltall pr. 3. kvartal 2003. Utenlandske filialer i Norge er ikke inkludert.

Resultatutvikling i alle selskaper

Skadeselskapene samlet hadde i perioden 1.-3. kvartal 2003 et *resultat av ordinær drift* på 2 344 mill. kroner, mot et negativt resultat på 1 278 mill. kroner i samme periode i 2002. Resultatbedringen skyldes en kraftig økning i finansinntektene i forhold til 1.-3. kvartal i fjor, hvor finansinntektene var preget av den markerte nedgangen i aksjemarkedene. Kursgevinster i obligasjonsbeholdningen som følge av rentenedgangen bidro til at samlede *netto finansinntekter* ble 3 377 mill. kroner i 1.-3. kvartal i år, mot minus 247 mill. kroner i samme periode i fjor. *Resultat av teknisk regnskap* var 644 mill. kroner, mot 1 167 mill. kroner i 1.-3. kvartal 2002. Svekkelsen i teknisk regnskap skyldes en økning i sikkerhetsavsetningene på 1 481 mill. kroner, mot 735 mill. kroner i 1.-3. kvartal i fjor.

Lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten kan uttrykkes ved combined ratio, som er summen av erstatninger og forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning (f.e.r.) i prosent av premieinntekter f.e.r. *Combined ratio* for alle selskapene var kun 97,8 i perioden 1.-3. kvartal i år, hvilket er en bedring fra 102,1 i samme periode i fjor. *Skadeprosenten* har falt med 2,4 prosentpoeng til 76,1, mens *kostnadsprosenten* har falt med 1,9 prosentpoeng til 21,7. Det lave nivået på combined ratio er påvirket av resultatene i captiveselskapene. Hvis disse selskapene holdes utenfor har samlet combined ratio falt med 3,0 prosentpoeng til 101,1.

Av utvalget på 45 selskaper var det 9 som viste et negativt resultat av ordinær drift i perioden 1.-3. kvartal. Til sammenligning hadde 22 selskaper negativt resultat i 2002.

Resultatutvikling i skadeforsikringskonsernene

Skadeforsikringsmarkedet blir dominert av de fire største enhetene: If Skadeforsikring NUF, Gjensidige NOR Forsikringsgruppen, Vesta Skadekonsern og Sparebank 1 Skadeforsikring. Den videre fremstillingen av skadekonsernernes resultater vil omhandle de tre sistnevnte konsernene, da If er under tilsyn av den svenske Finansinspektionen.

Samlet hadde de tre konsernene et *resultat av ordinær virksomhet* på 1 096 mill. kroner, mot et negativt resultat på 794 mill. kroner i 1.-3. kvartal 2002. *Premieinntekter f.e.r.* utgjorde 13 904 mill. kroner, hvilket er en økning på 14,9 prosent i forhold til 1.-3. kvartal i fjor.

Erstatningskostnadene viste en økning på 14,5 prosent i samme periode. Dermed ble *skadeprosenten* 78,9 i 1.-3. kvartal, mens den var 79,2 i samme periode i 2002. I 3. kvartal isolert sett var skadeprosenten for de tre konsernene 75,5. *De forsikringsrelaterte driftskostnadene* steg med 7,8 prosent, og *kostnadsprosenten* falt dermed med 1,5 prosentpoeng til 22,5. *Combined ratio* for de tre konsernene falt med 1,8 prosentpoeng til 101,4.

Samlet *teknisk resultat* ble 238 mill. kroner, mot 452 mill. kroner i 1.-3. kvartal 2002. Reduksjonen skyldes at allokert investeringsavkastning er redusert med 323 mill. kroner som

følge av den betydelige rentenedgangen. Allokert investeringsavkastning er en overføring fra ikke-teknisk regnskap til teknisk regnskap tilsvarende en beregnet avkastning på forsikringstekniske avsetninger, basert på renten til 3-års statsobligasjoner. *Netto finansinntekter* for de tre konsernene var 2 051 mill. kroner i 1.-3. kvartal, mot 353 mill. kroner i samme periode i fjor.

Balanseutvikling i skadeforsikringskonsernene

Den samlede *forvaltningskapital* for de tre konsernene var 47,7 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2003. Dette er en økning på 15,9 prosent fra året før.

Plasseringer i *aksjer og andeler* klassifisert som omløpsmidler utgjorde samlet sett 6,1 prosent av forvaltningskapitalen. Dette er en økning fra 5,0 prosent ett år tidligere.

De samlede plasseringer i *sertifikater og obligasjoner* klassifisert som omløpsmidler utgjorde 50,7 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 3. kvartal. Dette er 10,4 prosentpoeng høyere enn ett år tidligere. Obligasjoner som holdes til forfall utgjorde 4,6 prosent ved utgangen av 3. kvartal i år, mot 10,8 prosent ett år tidligere.

Andelen utenlandske aksjer var hele 80 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2003, mot 57 prosent ett år tidligere. For obligasjoner og sertifikater var utenlandsandelen 16 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2003, hvilket er en nedgang på 16 prosentpoeng i forhold til 3. kvartal i fjor.

Soliditet i skadeforsikringskonsernene

Totale *forsikringstekniske avsetninger* for de tre konsernene var 32,2 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2003, hvilket innebærer en økning på 15,5 prosent i forhold til samme tidspunkt i fjor. I samme periode har dekningsprosenten (de faktiske avsetninger i prosent av minstekrav) steget fra 109,9 til 111,4.

Alle konsernene tilfredsstiller kravene til kapitaldekning. Samlet *ansvarlig kapital* har falt med 17,3 prosent det siste året, og utgjorde 2,9 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2003. Nedgangen i ansvarlig kapital skyldes svake resultater i 4. kvartal i fjor.

VEDLEGG

TABELLER OG FIGURER

1. BANKER

	Side
Tabell 1.1. Resultatstørrelser for samtlige norske banker	1
Tabell 1.2. Balansestørrelser for samtlige norske banker	1
Figur 1.1. Kvartalsvise tap for samtlige norske banker	2
Figur 1.1. Kvartalsvis nettorente	2
Tabell 1.3. Resultatstørrelser for grupper av banker	2
Figur 1.2. Utvikling i kostnadsprosent	3
Tabell 1.4. Balansestørrelser i grupper av banker	3
Figur 1.4. Innskuddsdekning av brutto utlån til kunder	3
Figur 1.5. Kjernekapitaldekning i grupper av banker	4
Figur 1.6. Kapitaldekning i grupper av banker	4

2. FINANSIERINGSFORETAK

Kredittforetak

Figur 2.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK	5
Tabell 2.1.1 Resultatposter	5
Tabell 2.1.2 Balanseposter	5
Tabell 2.1.3 Kapitaldekningstall for kredittforetakene totalt	5

Finansieringsselskaper

Figur 2.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK	6
Tabell 2.2.1 Resultatposter	6
Tabell 2.2.2 Balanseposter	7
Tabell 2.2.3 Kapitaldekningstall for finansieringsselskapene totalt	7
Tabell 2.2.4 Mislighold og tap i et utvalg finansieringsselskaper	7

3. LIVSFORSIKRINGSSELSKAPER

Figur 3.1 Utvikling i livsselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning	8
Figur 3.2 Utviklingen i livsselskapenes resultater 1999 – 2002 og 1.-3. kv. 2003	8
Tabell 3.1 Utvalgte resultatposter	8
Figur 3.3 Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreg.fond	9
Figur 3.4 Utvikling i livsselskapenes driftskostnader 1998 – 1.-3. kvartal 2003	9
Figur 3.5 Utvikling i sentrale balanseposter	9
Figur 3.6 Utviklingen i livsselskapenes aksjeportefølje	10
Figur 3.7 Utviklingen i livsselskapenes obligasjoner og sertifikater (omløp)	10

Figur 3.8.a	Livsselskapenes beholdning av aksjer og rentepapirer.....	10
Figur 3.8.b	Livsselskapenes beholdning av aksjer og rentepapirer, kvartal	11
Figur 3.9	Utvikling og sammensetningen av livsselskapenes bufferkapital	11
Figur 3.10	Utvikling i livsselskapenes bufferkapital (i prosent av FK)	11
Tabell 3.2	Utviklingen i bufferkapitalen i periode 1 kv. 01 til 1. kv. 03 – totalt.....	12

4. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

Tabell 4.1	Resultat i ulike grupper skadeforsikringsselskaper	13
Tabell 4.2	Combined ratio i ulike grupper skadeforsikringsselskaper	13
Tabell 4.3	Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet.....	13
Figur 4.1	Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern	14
Tabell 4.4	Combined ratio for de tre skadekonsernene	14
Tabell 4.5	Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen	14
Tabell 4.6	Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen	14

1. BANKER

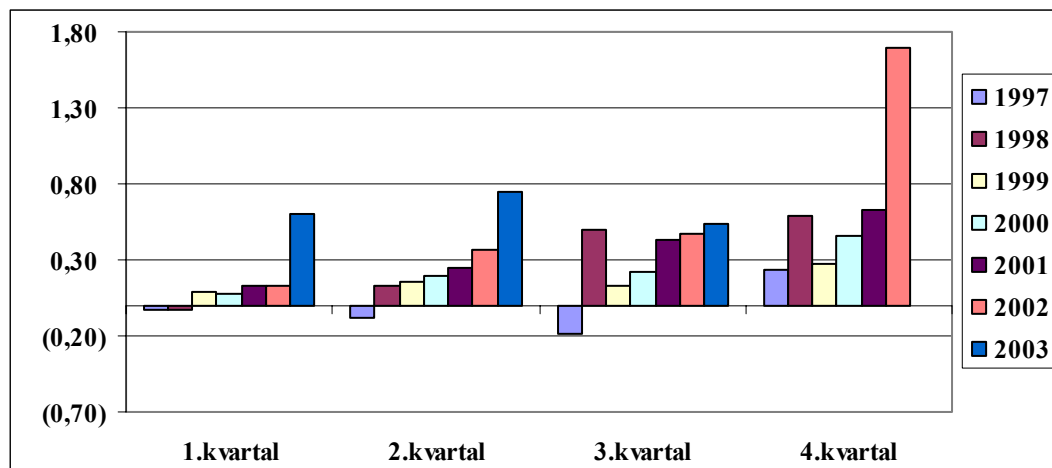
Tabell 1.1. Resultatstørrelser for samtlige norske banker

	1.-3.kv. 03		1.-3.kv. 02		2002	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto rente	23 127	2,02	22 872	2,17	31 060	2,20
Andre inntekter	8 824	0,77	6 245	0,59	9 728	0,69
herav kursgevinster	2 335	0,20	678	0,06	1 175	0,08
Andre kostnader	18 446	1,61	18 033	1,71	25 033	1,77
herav lønn og admin.kost.	14 718	1,29	14 190	1,35	19 593	1,39
Driftsres. før tap	13 505	1,18	11 084	1,05	15 756	1,11
Bokførte tap	5 467	0,48	2 657	0,25	7 401	0,52
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	120	0,01	83	0,01	311	0,02
Resultat av ord.drift f.skatt	8 157	0,71	8 510	0,81	8 666	0,61
Skatt på res. av ord. drift	1 854	0,16	2 487	0,24	2 468	0,17
Resultat av ord drift e.skatt	6 303	0,55	6 023	0,57	6 198	0,44
Egenkapitalavkastning	8,3 %		8,2 %		6,1 %	

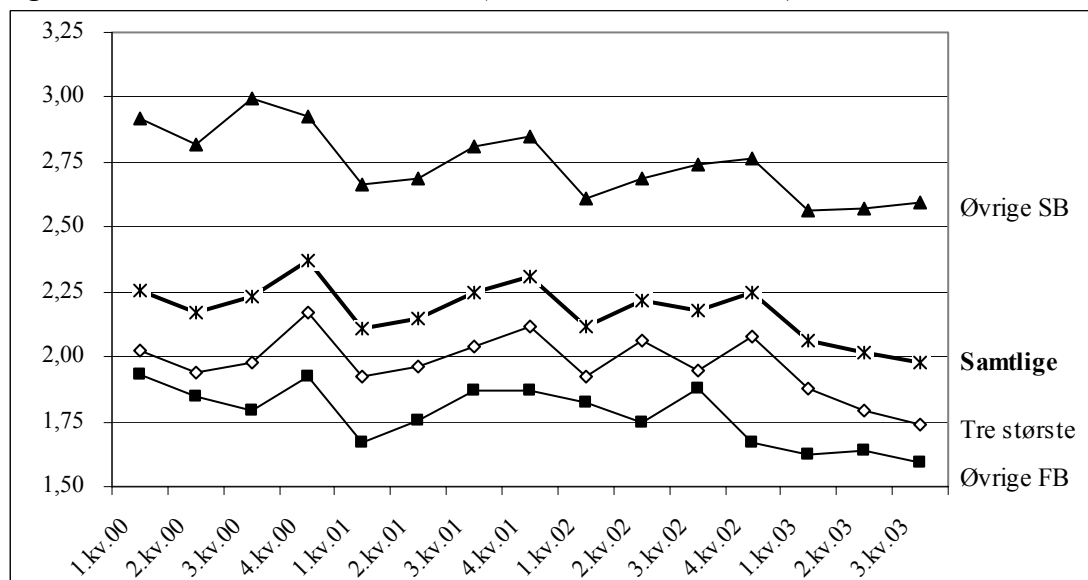
Tabell 1.2. Balansestørrelser for samtlige norske banker, og 12-måneders vekst

30.09.03	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	1 559 615	8,5
Brutto utlån til kunder	1 183 549	6,6
Tapsavsetninger	22 898	27,0
herav spesifiserte tapsavs.	13 562	51,1
herav uspesifiserte tapsavs.	9 335	3,1
Innskudd fra kunder	800 302	6,7
Gjeld ved utst. av verdipapirer	343 847	17,1
Netto nullstilte lån	10 316	61,3
Netto misligholdte lån	15 929	27,2
	30.09.03	30.09.02
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,9	1,6
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8	0,8
Net. nullstilte lån i % av n. utlån	0,9	0,6
Net. misligh. lån i % av n. utlån	1,4	1,1

Figur 1.1 Kvartalsvis tap i norske banker (% av br. utlån, annualisert)

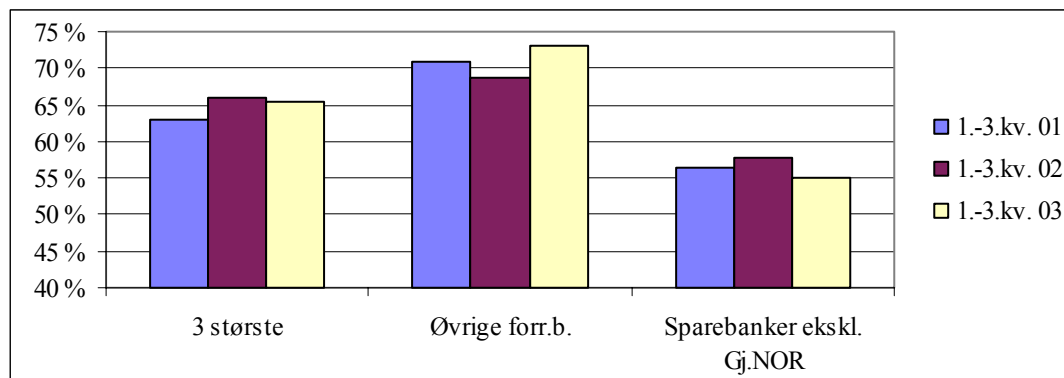
Figur 1.2 Kvartalsvis nettorente (% av GFK, annualisert)

Tabell 1.3. Resultatstørrelser for grupper av banker

	DnB (NBK), Nordea, Gj.NOR				Øvrige forr.banker				Samtlige sparebanker ekskl. Gj.NOR Spb.			
	1.-3.kv. 03		1.-3.kv. 02		1.-3.kv. 03		1.-3.kv. 02		1.-3.kv. 03		1.-3.kv. 02	
	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK
Netto rente	12 438	1,80	12 541	1,98	1 740	1,62	1 877	1,82	8 949	2,58	8 454	2,66
Andre inntekter	5 492	0,80	4 625	0,73	892	0,83	785	0,76	2 439	0,70	835	0,26
herav kursgevinster	1 737	0,25	1 225	0,19	104	0,10	3	0,00	494	0,14	-550	-0,17
Andre kostnader	10 616	1,54	10 533	1,66	1 847	1,72	1 825	1,77	5 983	1,72	5 675	1,79
herav lønn og admin.kost.	8 633	1,25	8 397	1,32	1 393	1,29	1 372	1,33	4 693	1,35	4 422	1,39
Driftsres. før tap	7 314	1,06	6 634	1,05	786	0,73	837	0,81	5 405	1,56	3 614	1,14
Bokførte tap	3 413	0,49	938	0,15	561	0,52	638	0,62	1 493	0,43	1 081	0,34
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	190	0,03	-61	-0,01	-37	-0,03	141	0,14	-33	-0,01	2	0,00
Resultat av ord.drift f.skatt	4 091	0,59	5 635	0,89	188	0,17	340	0,33	3 879	1,12	2 535	0,80
Skatt på res. av ord. drift	813	0,12	1 595	0,25	18	0,02	46	0,04	1 023	0,29	846	0,27
Resultat av ord drift e.skatt	3 278	0,48	4 040	0,64	169	0,16	294	0,29	2 856	0,82	1 689	0,53
Egenkapitalavkastning	8,3 %		10,5 %		2,1 %		3,6 %		10,0 %		6,4 %	
Forvaltningskapital (Mrd.kr.)	939		867		141		135		479		436	
... og andel av norske banker	60 %		60 %		9 %		9 %		31 %		30 %	

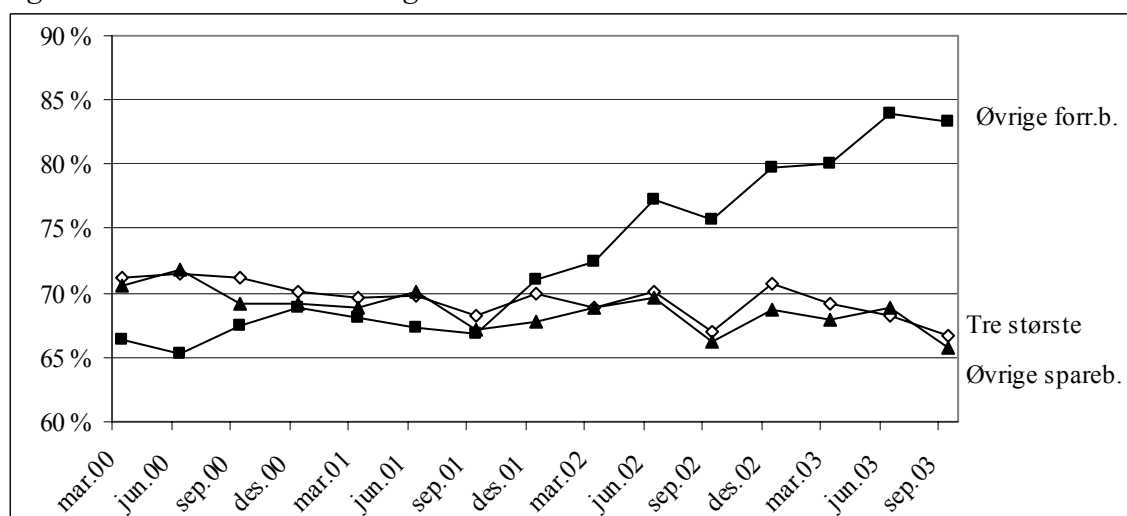
Figur 1.3 Utvikling i kostnadsprosent

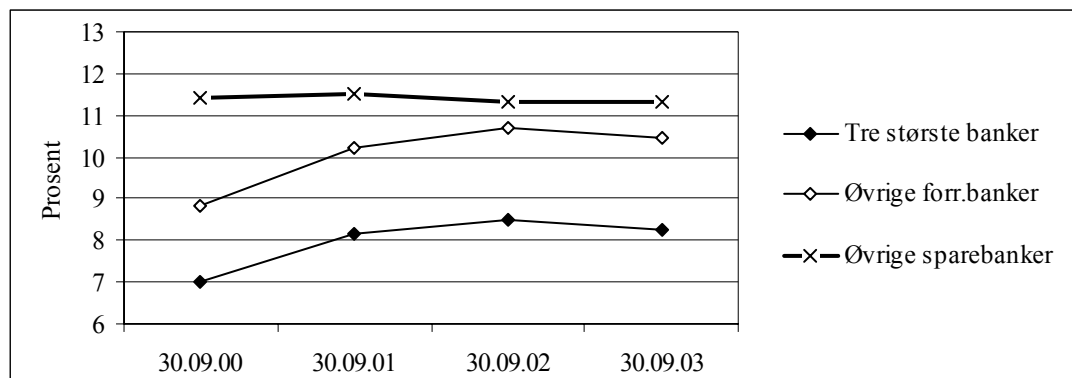
Tabell 1.4 Balansestørrelser i grupper av banker (med 12-måneders vekst)

30.09.03	Tre største banker		Øvrige forr.b.		Øvrige spareb.	
Tall i mill.kroner	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	939 052	8,4	141 480	4,5	479 084	10,0
Brutto utlån til kunder	666 465	6,9	93 112	-4,7	423 972	8,9
Tapsavsetninger	12 415	46,9	3 471	16,3	7 011	6,5
herav spesifiserte tapsavs.	7 562	110,1	2 682	22,1	3 317	4,4
herav uspesifiserte tapsavs.	4 853	0,0	788	-0,1	3 694	8,4
Innskudd fra kunder	443 968	6,2	77 546	5,0	278 788	8,1
Gjeld ved utst. av verdipapirer	209 090	21,2	27 380	-13,5	107 376	19,9
Netto nullstilte lån	5 473	100,1	2 002	21,7	2 840	40,9
Netto misligholdte lån	7 506	57,6	2 668	0,9	5 755	12,6
	30.09.03	30.09.02	30.09.03	30.09.02	30.09.03	30.09.02
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,9	1,4	3,7	3,1	1,7	1,7
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Net. nullstilte lån i % av n. utlån	0,8	0,4	2,2	1,7	0,7	0,5
Net. misligh. lån i % av n. utlån	1,1	0,8	3,0	2,8	1,4	1,3

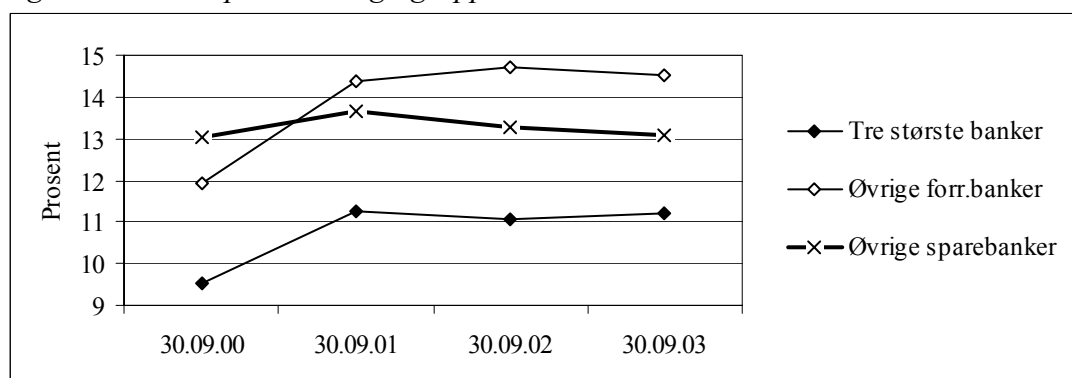
Figur 1.4 Innskuddsdekning av brutto utlån til kunder

Figur 1.5 Kjernekapitaldekning i grupper av banker

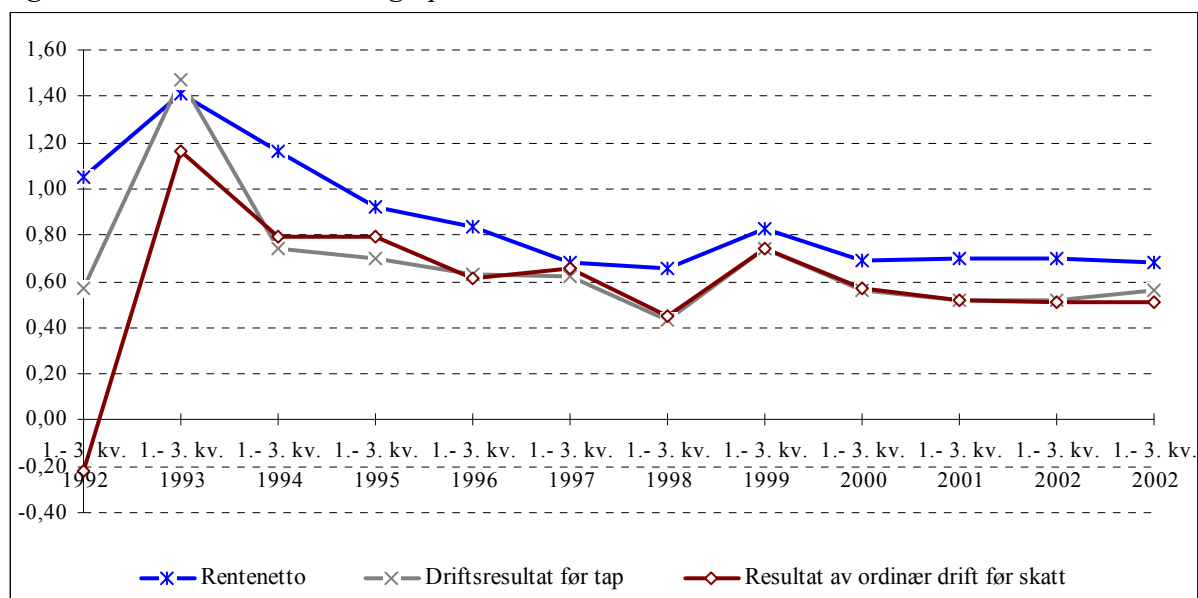
Figur 1.6 Kapitaldekning i grupper av banker

2. FINANSIERINGSFORETAK

2.1 KREDITTFORETAK

Figur 2.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Tabell 2.1.1 Resultatposter

	1. – 3. kvartal 2003		1. – 3. kvartal 2002	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 486	0,68	1 322	0,70
Andre inntekter	22	0,01	-71	-0,04
herav kursgevinster	35	0,02	-71	-0,04
Andre kostnader	281	0,13	278	0,14
herav lønn og adm.kost.	232	0,11	218	0,12
Driftsres. før tap	1 227	0,56	973	0,52
Bokførte tap	39	0,02	16	0,01
Resultat ord. drift	1 188	0,54	957	0,51
<i>EK-avkastning*</i>		9,7 %		7,9 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Tabell 2.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kr)

	30.09.2003	% vekst	30.09.2002
Forvaltningskapital	304 459	15,4	263 914
Brutto utlån til kunder	200 186	16,1	172 419
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	194 636	10,2	176 603
Nullstilte lån	273	249,0	78
i prosent av brutto utlån	0,14		0,05
Netto misligholdte lån	524	-10,0	582
i prosent av brutto utlån	0,26		0,34
Tapsavsetninger	298	16,0	257
i prosent av brutto utlån	0,15		0,15

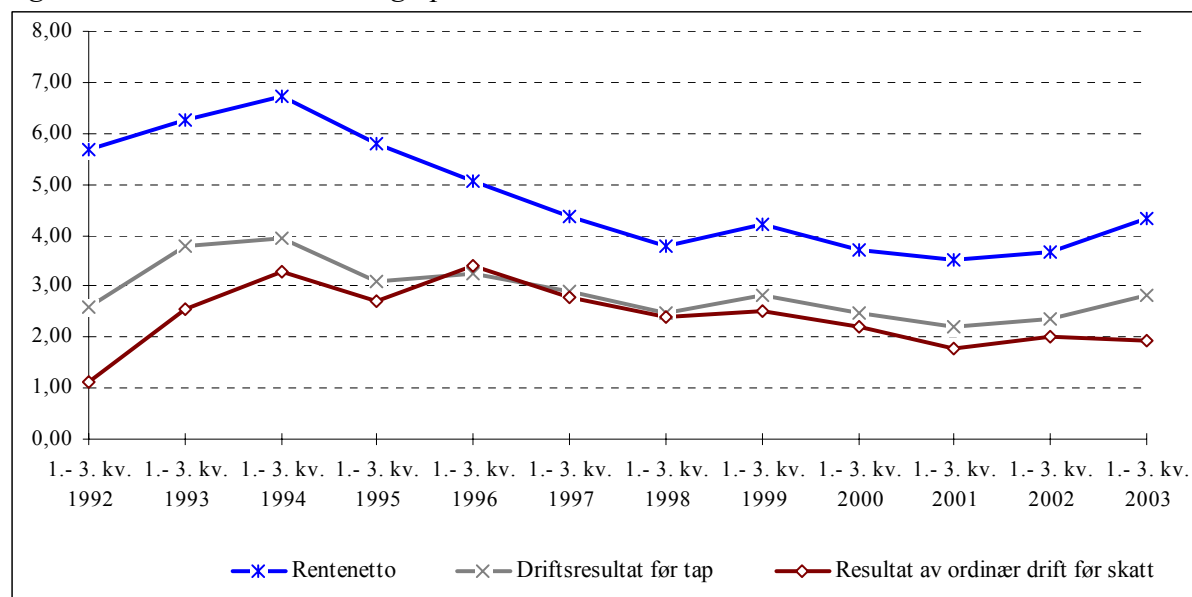
Tabell 2.1.3 Kapitaldekningsstall for kredittforetakene totalt (prosent og mill. kr)

	30.09.2003*	31.12.2002	30.09.2002
Kjernekapitalprosent	10,0	10,4	10,7
Kapitaldekningsprosent	12,5	12,7	13,2
Kjernekapital	12 531	11 990	12 117
Tilleggskapital	3 133	2 699	2 832
Netto ansvarlig kapital	15 645	14 670	14 916
Beregningsgrunnlag	125 111	115 371	113 430

* Foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

2.2 FINANSIERINGSSELSKAPER

Figur 2.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Tabell 2.2.1 Resultatposter

	1. – 3. kvartal 2003		1. – 3. kvartal 2002	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	2 166	4,32	1 634	3,66
Andre inntekter	709	1,41	762	1,71
herav kursgevinster	16	0,03	17	0,04
Andre kostnader	1 451	2,89	1 338	3,00
herav lønn og adm.kost.	1 189	2,37	1 111	2,49
Driftsres. før tap	1 424	2,84	1 058	2,37
Bokførte tap	450	0,90	166	0,37
Resultat ord. drift	974	1,94	892	2,00
<i>EK-avkastning*</i>		15,8 %		15,9 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Tabell 2.2.2 Balanseposter (prosent og mill. kr)

	30.09.2003	% vekst	30.09.2002
Forvaltningskapital	69 466	12,3	61 856
Brutto utlån til kunder	68 099	13,0	60 265
Innlån og gjeld til kunder	5 930	4,5	5 674
Nullstilte lån	893	7,6	830
i prosent av brutto utlån	1,31		1,38
Netto misligholdte lån	1 096	2,0	1 075
i prosent av brutto utlån	1,61		1,78
Tapsavsetninger	1 237	16,3	1 064
i prosent av brutto utlån	1,82		1,77

Tabell 2.2.3 Kapitaldekningstall for finansieringsselskapene totalt (prosent og mill. kr)

	30.09.2003*	31.12.2002	30.09.2002
Kjernekapitalprosent	8,3	9,3	9,0
Kapitaldekningsprosent	9,7	10,9	10,5
Kjernekapital	5 616	5 812	5 557
Tilleggskapital	968	976	929
Netto ansvarlig kapital	6 585	6 788	6 486
Beregningsgrunnlag	67 671	62 211	61 972

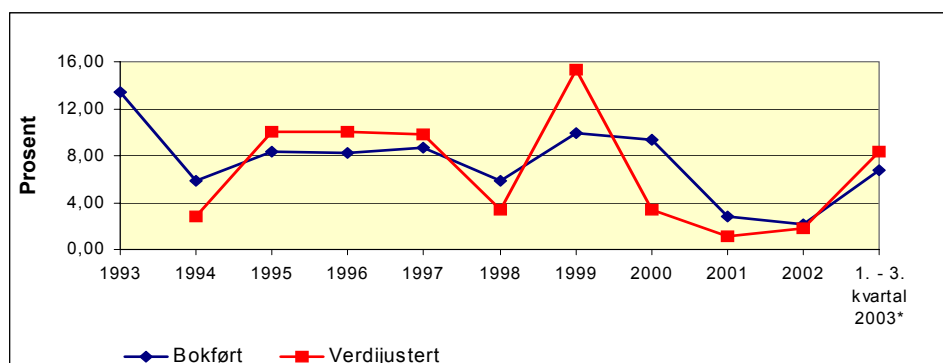
* Foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

Tabell 2.2.4 Resultat- og balanseposter for utenlandske filialer av finansieringsselskaper i Norge (Foreløpige tall fra finansdatabasen)

	1. – 3. kvartal 2003		1. – 3. kvartal 2002	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	936	4,53	724	3,63
Andre inntekter	164	0,79	218	1,10
herav kursgevinster	1	0,00	9	0,04
Andre kostnader	549	2,65	468	2,35
herav lønn og adm.kost.	285	1,38	253	1,27
Driftsres. før tap	551	2,67	474	2,38
Bokførte tap	222	1,07	199	1,00
Resultat ord. drift	329	1,60	275	1,38
	30.09.2003	% vekst	30.09.2002	
Forvaltningskapital	28 021	6,1	26 417	
Brutto utlån kunder	26 957	5,5	25 557	
Netto misligholdte lån	981	18,1	831	
i prosent av brutto utlån	3,64		3,25	
Tapsavsetninger	509	1,2	503	
i prosent av brutto utlån	1,89		1,97	

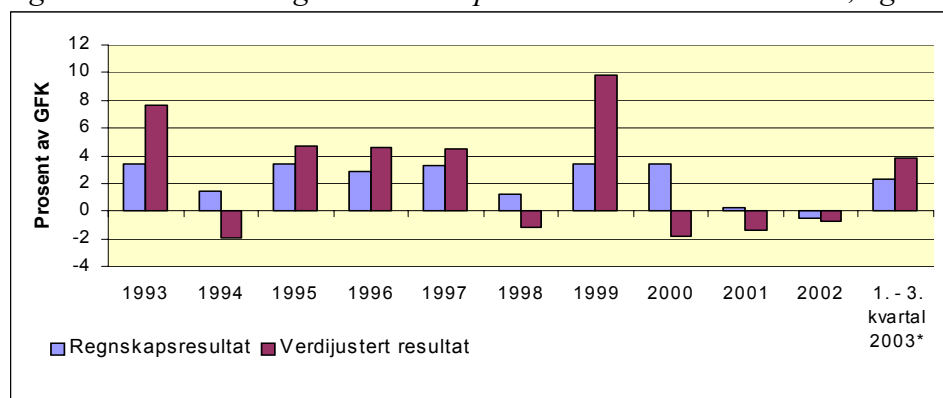
3. LIVSFORSIKRINGSSKAPER

Figur 3.1 Utviklingen i livselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning 1993 – 3. kvartal 2003

*Prosentene for 1. – 3. kvartal 2003 er annualiserte

Figur 3.2 Utviklingen i livselskapenes resultater 1993 – 2002, og 1. – 3. kvartal 2003

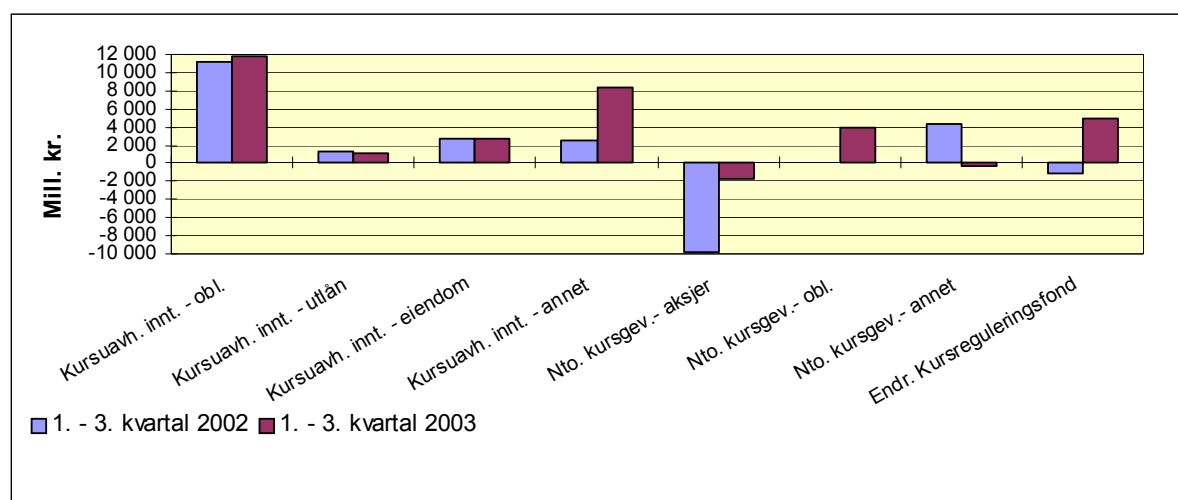

*Resultatene for 1. – 3. kvartal 2003 er annualiserte

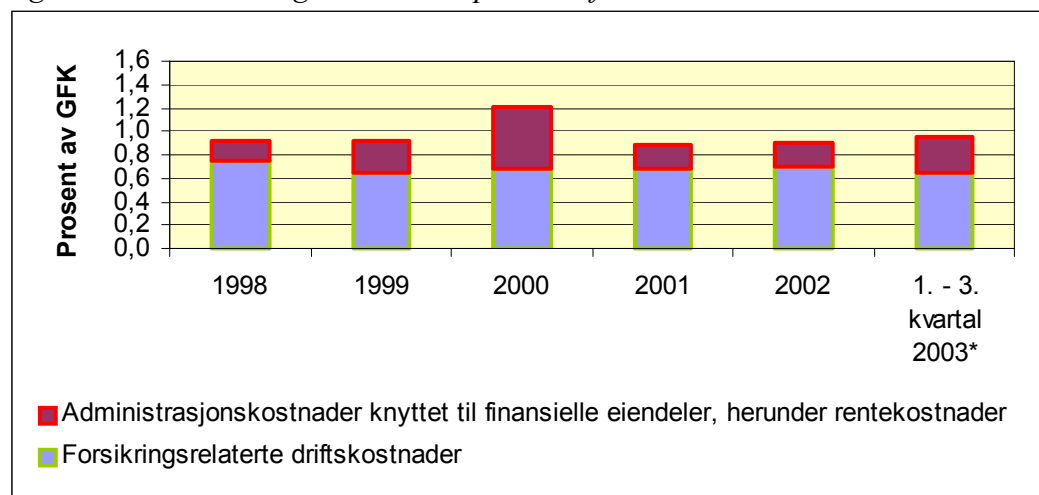
Tabell 3.1 Utvalgte resultatposter

RESULTAT Mill. kr.	1. – 3. kv. 2003	% av GFK Annualisert	1. – 3. kv. 2002	% av GFK Annualisert
Premieinntekter	29 596	9,2	34 748	11,5
herav overføring av premiereserve mv. fra andre	5 040	1,6	6 724	2,2
Netto inntekter fra finansielle eiendeler (ekskl. adm. kostnader)	25 865	8,1	-81	0,0
herav netto gevinst ved realisasjon	1 751	0,5	-5 319	-1,8
Erstatninger	22 839	7,1	21 535	7,2
herav overføring av premiereserve mv. til andre	7 471	2,3	6 436	2,1
Endringer forsikringsmessige avsetninger, ekskl. nye tilleggsavsetn.	16 890	5,3	21 276	7,1
Forsikringsrelaterte driftskostnader og administrasjonskostnader	3 046	0,9	3 380	1,1
Andre inntekter/kostnader	-464	-0,1	-379	-0,1
Resultat før tildeling til kunder og skatt	7 304	2,3	-10 686	-3,6
Endring i kursreguleringsfond	4 918	1,5	-1 217	-0,4
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	12 222	3,8	-11 903	-4,0
Nye tilleggsavsetninger	0	0,0	0	0,0
Midler tilført forsikringskunder	5 522	1,7	3	0,0
Skattekostnad	216	0,1	-883	-0,3
Overskudd	1 566	0,5	-9 806	-3,3

Figur 3.3 Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreguleringsfond

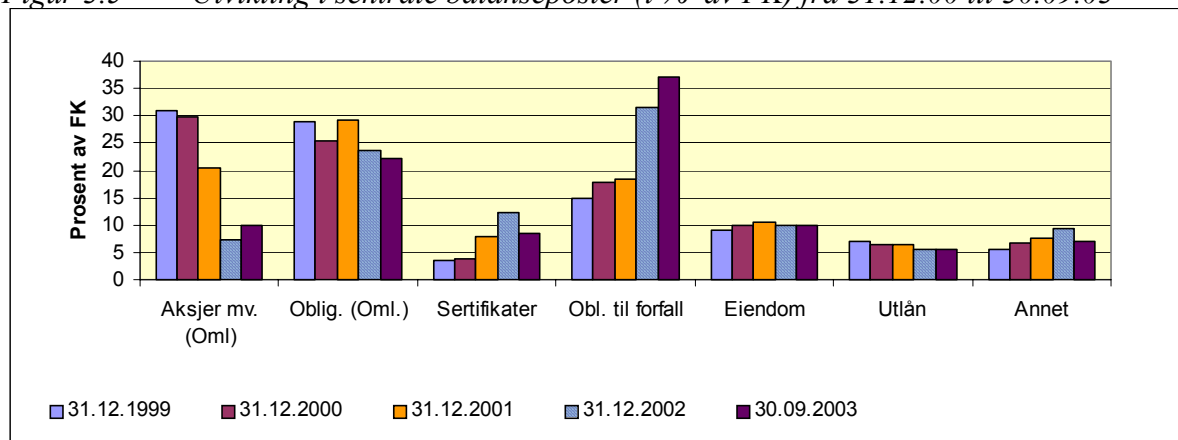

Figur 3.4 Utviklingen i livselskapenes driftskostnader 1998 – 1. – 3. kvartal 2003

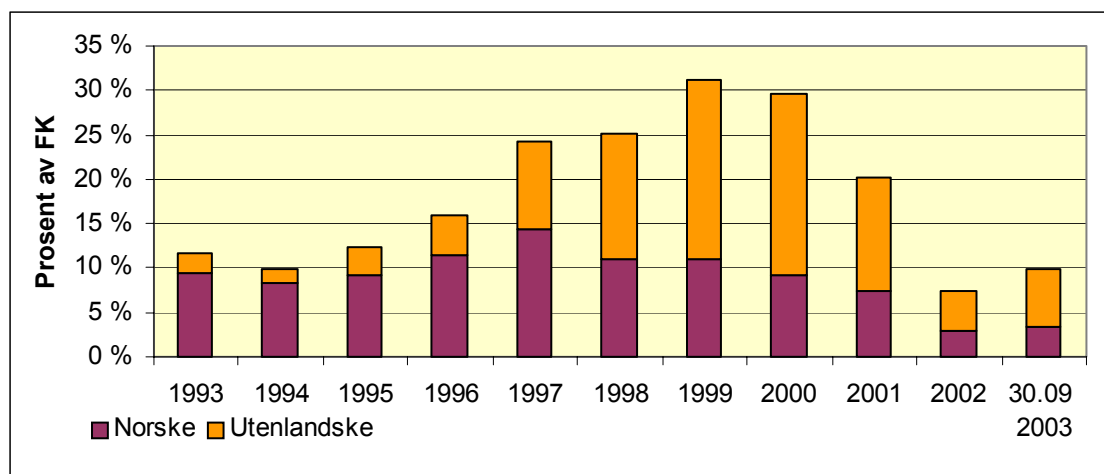

Prosentene for 1. – 3. kvartal 2003 er annualiserte

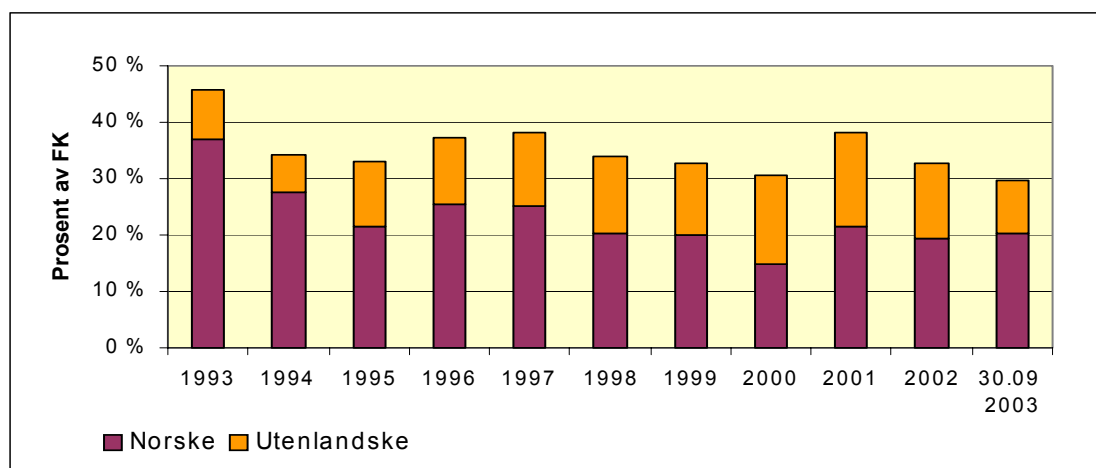
Figur 3.5 Utvikling i sentrale balanseposter (i % av FK) fra 31.12.00 til 30.09.03

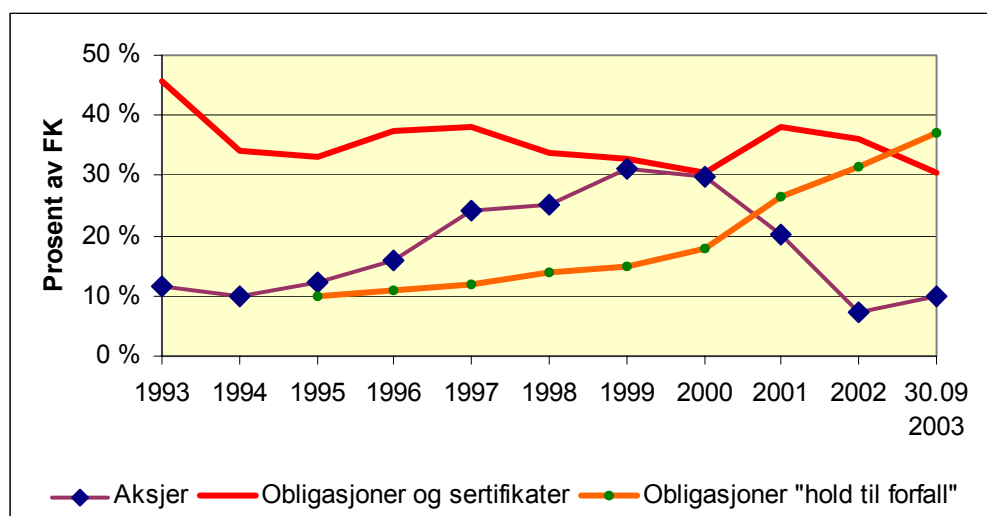
Figur 3.6 *Utviklingen i livselskapenes aksjeportefølje (omløp) 1993 til 30.09.2003*

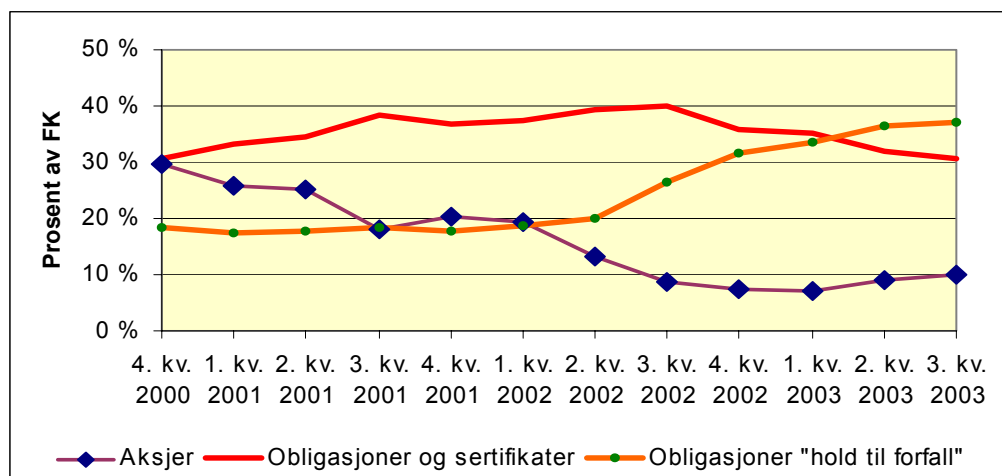
Figur 3.7 *Utvikling i livselskapenes beholdning av obligasjoner og sertifikater (omløp) i perioden 1993 til 30.09.2003*

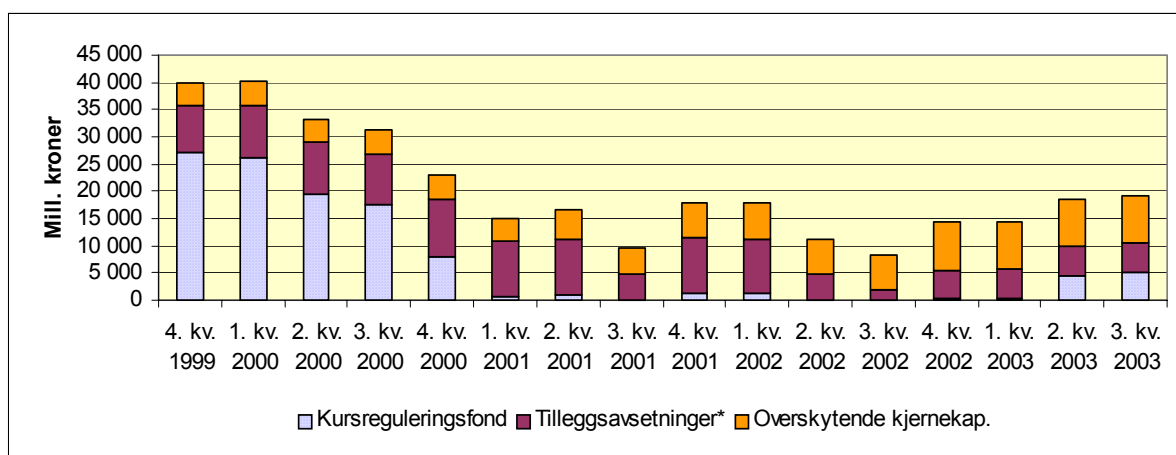
Figur 3.8a *Livselskapenes beholdninger av aksjer og rentepapirer i perioden 1993 til 30.09.2003*

Figur 3.8b Livselskapenes beholdninger av aksjer og rentepapirer i perioden 2000 til 30.09.2003

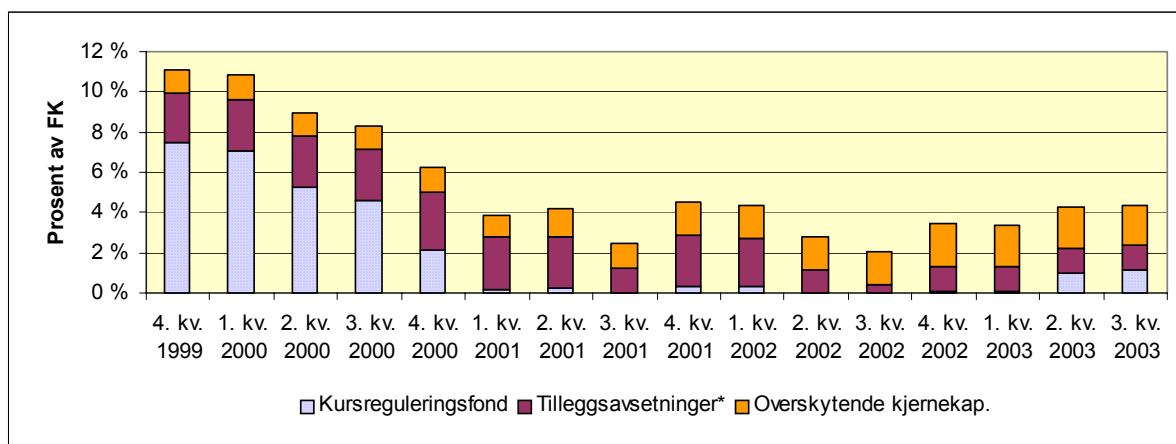

Figur 3.9 Utvikling og sammensetning av livselskapenes bufferkapital

* tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

Figur 3.10 Utviklingen i livselskapenes bufferkapital* i prosent av FK

* tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

Tabell 3.2 Utvikling i bufferkapital i perioden 3. kv. 01 til 3. kv. 03 – livselskaper totalt

Mill. kroner	3. kv. 2001	4. kv. 2001	1. kv. 2002	2. kv. 2002	3. kv. 2002	4. kv. 2002	1. kv. 2003	2. kv. 2003	3. kv. 2003
Kursreguleringsfond	0	1 205	1 206	0	0	192	258	4 351	5 110
Tilleggsavsetninger*	4 662	10 145	9 825	4 771	1 798	5 365	5 386	5 436	5 375
Overskytende kjernekap.	4 918	6 623	6 806	6 499	6 508	8 717	8 582	8 736	8 588
Bufferkapital	9 580	17 973	17 837	11 270	8 306	14 274	14 226	18 523	19 074

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse (fratrasket evt. tilleggsavsetninger benyttet i beregning av kjernekapitalen)

4. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

Tabell 4.1 Resultat i ulike grupper skadeforsikringsselskaper

(Tall i mill. kroner)		1.-3. kv. 2003	1.-3. kv. 2002
Alle selskaper	Teknisk resultat	644	1 167
	Resultat av ord. virksomhet	2 344	-1 278
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	216	431
	Resultat av ord. virksomhet	1 140	-751
Captives	Teknisk resultat	380	698
	Resultat av ord. virksomhet	1 026	-540
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	0	-15
	Resultat av ord. virksomhet	44	-14
Sjøforsikringsselskaper	Teknisk resultat	23	-1
	Resultat av ord. virksomhet	45	-11
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	8	50
	Resultat av ord. virksomhet	56	24
Kredittforsikring	Teknisk resultat	17	3
	Resultat av ord. virksomhet	32	13

Resultatene i gruppen Knyttet til konsern består av ikke-konsoliderte tall for et utvalg selskaper som avviker noe fra den senere omtalen av de største konsernene, slik at resultatene ikke vil være identiske.

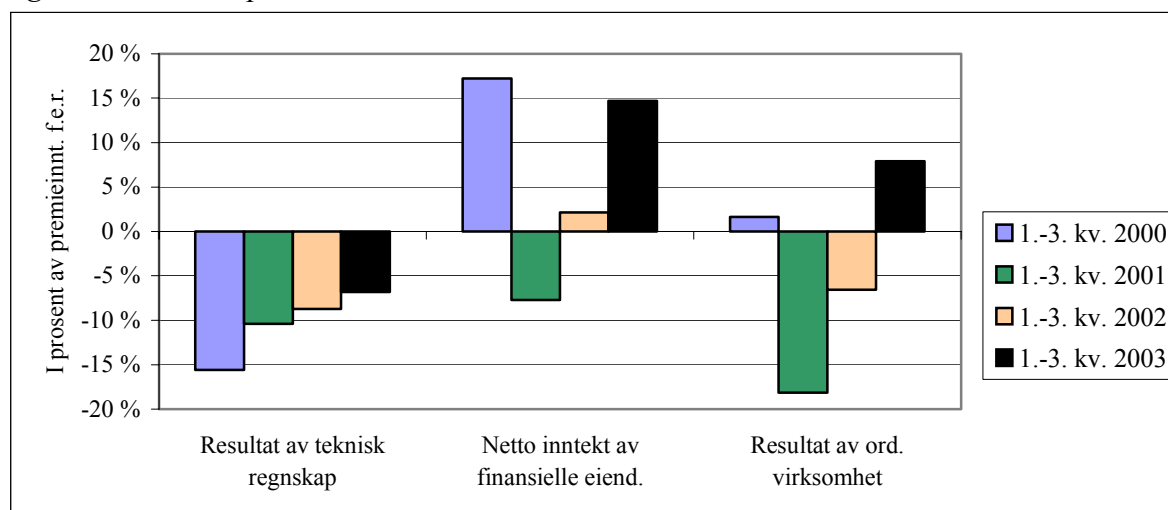
Tabell 4.2 Combined ratio i ulike grupper skadeforsikringsselskaper

	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Sjøforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige	Kreditt-forsikring	Alle
1.-3. kv. 2003	101,6 %	49,1 %	90,5 %	108,0 %	94,7 %	123,4 %	97,8 %
1.-3. kv. 2002	103,4 %	72,2 %	110,4 %	116,9 %	90,9 %	182,1 %	102,1 %

Tabell 4.3 Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet

(Tall i mill. kroner)	1.-3. kv. 2003	1.-3. kv. 2002	Endring
Premieinntekter f.e.r.	13 904	12 105	14,9 %
Allokert investeringsavkastning (innt.)	1 185	1 507	-21,4 %
Erstatningskostnader f.e.r.	10 975	9 588	14,5 %
Driftskostnader f.e.r.	3 134	2 907	7,8 %
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	762	683	11,7 %
Resultat av teknisk regnskap	238	452	
Netto finansinntekter	2 051	353	
Allokert investeringsavkastning (kost.)	1 185	1 507	
Andre inntekter/kostnader (netto)	-8	-92	
Resultat av ikke-teknisk regnskap	858	-1 246	
Resultat av ord. virksomhet	1 096	-794	

Figur 4.1 Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern

I Resultat av teknisk regnskap er Allokert investeringsavkastning trukket ut. Netto inntekt av finansielle eiend. inkluderer Andre inntekter/kostnader.

Tabell 4.4 Combined ratio for de tre skadekonsernene

	Skadeprocent i 1.-3. kvartal				Driftskostnadsprocent i 1.-3. kvartal				Combined ratio i 1.-3. kvartal			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Tre skadekonsern	87,9	82,9	79,2	78,9	26,3	23,8	24,0	22,5	114,2	106,7	103,2	101,4

Tabell 4.5 Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen

(Tall i prosent)	30.09.2003	30.09.2002
Bygninger og faste eiendommer	9,0	10,2
Aksjer, andeler og grunnfondsbevis (omløpsmidler)	6,1	5,0
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	50,7	40,3
Obligasjoner som holdes til forfall	4,6	10,8
Utlån	1,3	0,8
Forvaltn.kap. (mill. kroner)	47 689	41 135

Tabell 4.6 Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen

(Tall i prosent)	30.09.2000	30.09.2001	30.09.2002	30.09.2003
Aksjer (omløpsmidler)	61,0	65,7	56,8	79,9
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	35,1	29,5	32,4	16,2